

ספרי' — אוצר החסידים — ליובאוויטש

קובץ
שלשלת האור

שער
ששי

היכל
שביעי

בשעה שהקדימו — תער"ב

עב. ראה אנכי

עג. שופטים ושוטרים

עד. כי תצא

— תרד"ע —

•

מאת

כ"ק אדמו"ר

אור עולם נזר ישראל ותפארתו כקש"ת

מוהר"ר שלום דובנער

זצוקלחה"ה נכנ"מ זי"ע מליובאוויטש

— הוצאה חדשה עם תיקונים והוספות —

יוצא לאור על ידי מערכת

„אוצר החסידים“

ברוקלין, נ.י.

770 איסטערן פארקוויי

שנת חמשת אלפים שבע מאות שבעים ושש לבריאה

שנת הקהל

מפתח כללי

עמוד	זמן אמירתו	תוכן התחזלת המאמר	דבור המתחזיל
תתז	ראה	אופן התחברות האו"כ – (רצב-רצה)	עב. ראה אנכי כו'
תתיח	שופטים	ד' ענינים במניעת התחברות האו"כ – (רצו-רצט)	עג. שופטים כו'
תתל	תצא	נה"א ונה"ב אין ויש וד' סיבות בהתחברותם – (ש"שג)	עד. כי תצא כו'

B'SHAAH SHEHIKDIMU 5672

DISCOURSES 72-74

Copyright © 2016

by

KEHOT PUBLICATION SOCIETY

770 Eastern Parkway / Brooklyn, New York 11213

(718) 774-4000 / FAX (718) 774-2718

editor@kehot.com

ORDER DEPARTMENT

291 Kingston Avenue / Brooklyn, New York 11213

(718) 778-0226 / FAX (718) 778-4148

www.kehot.com

All rights reserved, including the right to reproduce this book or portions thereof, in any form, without prior permission, in writing, from the publisher.

The Kehot logo is a trademark of Merkos L'Inyonei Chinuch.

ISBN 978-0-8266-6100-5

Printed in the United States of America

פתח דבר

הננו מוציאים לאור חוברת כ"ף של ההוצאה החדשה והמתוקנת של המשך-המאמרים „בשעה שהקדימו – תער"ב" אשר לכ"ק אדמו"ר מהורש"ב נ"ע, הכוללת את המאמרים: ראה אנכי דש"פ ראה; שופטים ושוטרים דש"פ שופטים; כי תצא דש"פ תצא – תרד"ע.

ער"ח אדר א', ה'תשע"ו

שנת הקהל

ברוקלין, נ.י.

בס"ד. ש"פ ראה, תרד"ע

ראה! אנכי נותן לפניכם היום ברכה כו' את הברכה אשר תשמעו כו'.² וצ"ל מה"ע אומרו לפניכם, דהול"ל נותן לכם, מהו לפניכם כו'. גם צ"ל³ את הברכה אשר תשמעו, דהול"ל אם תשמעו, וכמו גבי קללה, שנא⁴ ואם לא תשמעו כו'. ובמד"ר⁵ אי אמר הקב"ה לישראל שמעו אלי בני, כי אין אדם שומע לי ומפסיד, שנא⁶ השומע לי ישכון בטח ושאנו. וצ"ל מהו"ע השמיעה שאין אדם שומע לי ומפסיד כו', ומה"ע שע"י השמיעה ישכון בטח ושאנו כו'. ובמד"ר יתרו⁷ ע"פ⁸ שמעו דבר ה' בית יעקב אי, משל למלך שאמר לעבדיו שמרו ב' הכוסות הללו כו', כך במ"ת מזגתם לי ב' כוסות כו', שברתם נעשה, הזהרו בנשמע⁹, וצ"ל מה"ע דנעשה ונשמע הן עד"מ ב' כוסות, גם צ"ל, הלא נשמע הוא ג"כ בשביל העשי, שהרי הלומד שלא ע"מ לעשות נוח לו כו'¹⁰, וא"כ מה"ע שברתם נעשה הזהרו בנשמע, הלא נשמע הוא ג"כ לכאו' כמו נעשה כו'. ולהבין כ"ז ילה"ק משנת"ל¹¹, דעיקר התאחדות האור והכלי הוא בבחי' פנימיות הכלים כו'. דהנה בכלים יש ב' מדרי', פנימיות וחיצוניות, והו"ע בצלמינו וכדמותינו כו'¹², בצלמינו הוא צורה עצמיות, והיינו צורה החקוקה בהעצם, שהיא הצורה הראשונה כו', והיא בחי' פנימיות הכלי, שהיא חקוקה בעצם האור כו', וכמו אותיות המח' כשחושב את האור שכל לעצמו, שהאותיות הן בעצם האור, ואינן נרגשין כלל, וההתגלות הוא רק האור, וכמו שהוא לעצמו כו'. וחיצוניות הכלי הוא כמשל אותיות המח' שחושב האותיות כו' (והיינו במח' השייכה אל הזולת, ובד"כ היא המח' שלצורך הדבור כו'), שנרגשים האותיות כו', וזהו כדמותינו, צורה מצורה, שהיא צורה נבדלת כו'. ונמצא מובן, דבחי' פנימיות הכלי, שזהו בחי' בצלמינו, הוא עיקר ההתאחדות דהאור והכלי כו'.

והנה ידוע דבצלמינו וכדמותינו הן בחי' יחו"ע ויחו"ת כו'¹³, דיחו"ע, להיות שזהו הדעה האמיתית כמו שהיא בבחי' עצמות אוא"ס ב"ה, שלמעלה יש ולמטה אין¹⁴, והביטול בזה הוא ביטול אמיתי, דכולא קמי' כל"ח¹⁵, שכ"ז הוא מצד העצמות כו', ה"ז בחי' בצלמינו כו', ויחו"ת שזהו דעת הנבראים, שאינה דעה האמיתית, והביטול בזה הוא בחי' ביטול היש לבד, ה"ז כדמותינו, היינו רק דמות לבד מהביטול האמיתי כו'. ולפי משנת"ל פר"צ¹⁶ דבצלמינו כדמותינו זהו בחי' חיצוניות הכלים ופנימיות הכלים כו', י"ל,

תקצא

<p>(10) ירושלמי ברכות פ"א ה"ב. ויק"ר פ"ה, ז.
 (11) פרפ"ז ואילך (ע' תשצה ואילך).
 (12) בראשית א, כו. ראה לעיל פרפ"ט ואילך (ס"ע תשצט ואילך). וש"נ.
 (13) ראה לקו"ת מסעי פח, ג. פט, ג. אוה"ת מטות ס"ע ארנט ואילך.
 (14) ראה תו"א יתרו סח, א. לקו"ת פ' ראה כג, ד. דרושים לשמע"צ פג, א. שה"ש מז, ב. ובכ"מ.
 (15) = כלא חשיבי (ע"פ דניאל ד, לב. זח"א יא, ב).
 (16) ע' תתב ואילך.</p> | <p>(1) התחלת וסיום המאמר מיוסד, כנראה, על ד"ה את הברכה אשר תשמעו באוה"ת פ' ראה ע' תרסח ואילך.
 (2) פ' ראה יא, כו-כו.
 (3) ראה של"ה שעד, ב. הובא באוה"ת שם.
 (4) שם, כח (ושם: אם).
 (5) דב"ר פ"ד, ה.
 (6) משלי א, לג (ושם: ושומע).
 (7) פכ"ז, ט.
 (8) ירמ" ב, ד.
 (9) ראה משפטים כד, ז: כל אשר דיבר ה' נעשה ונשמע.</p> |
|--|---|

דחיצוניות הכלים הוא בחי' יחו"ת, וכמו בחי' המל' שהיא בחי' יחו"ת כנודע, כמו"כ י"ל דבחי' חיצוניות הכלים הוא בחי' יחו"ת כו', ופנימיות הכלים, שזהו בצלמינו, ה"ז בחי' יחו"ע כו'.

והענין הוא, דהנה בסש"ב פ"ך וך"א¹⁷ מבאר ענין יחו"ע, עד"מ אותיות המח' והדיבור כמו שהן בכח שכלו וחמדת הלב קודם שמחשב ומהרהר, שאז הן רק בכח הלב, ומיוחדות שם בתכלית היחוד כו'. ומובן, שזהו הביטול והיחוד דכלים דע"ס, שהן בבחי' מציאות דבר, דוגמת אותיות המח' והדיבור כו', וכאשר הן כלולים ומיוחדים בהאור, ה"ה בבחי' יחוד בתכלית, שאינן בבחי' מציאות דבר עדיין כו'. וזהו בבחי' פנימיות הכלים, שאינן בבחי' פעולה עדיין כו', שזהו כמו למשל כשנופלת איזה אהבה וחמדה בלבו של אדם קודם שעולה מהלב אל המוח כו', דהדוגמא מזה למעלה הוא בחי' פנימיות כלי המדות, דהרי חיצוניות הכלי שהיא לפעול, ה"ז עד"מ כמו שכבר חושב ומהרהר כו' (ובפרטיות י"ל, דפנימיות הכלים הוא כמו עד"מ האותיות הכלולים בעצם המדה, קודם שנופלת האהבה והתשוקה בלב כו', וכמו עצם מדת הטוב שבלב קודם שמתעורר באיזה הטבה כו', וכמשנת"ל פ' רפ"ה¹⁸ בענין שם התואר, שזהו כשלא יש עדיין התעוררות הטבה, כ"א מה שבכוחו ויכולתו להתעורר בכל דבר טוב וחסד כו', והיינו רק מה שמסוגל להתעורר מצד עצם טוב הכלי כו', וזהו בחי' פנימיות הכלי כו'. וכשנופלת האהבה והתשוקה כו', י"ל שזהו כמו התעוררות כללי להיטיב, שלא יש עדיין איזה הטבה פרטיות, ואין כאן בחי' אותיות עדיין לחשוב ולהרהר, רק התעוררות פשוטה כו', ובזה הוא המשל כמו האותיות הכלולים בחמדת הלב כו', וזהו בחי' אמצעית הכלים כו'. וכשמתעורר באיזה הטבה פרטיות, ה"ז בא בבחי' אותיות לחשוב ולהרהר כו', זהו בחי' חיצוניות הכלים כו'. וצ"ל דבד"כ בחי' פנימיות ואמצעית הכלים הן בבחי' התאחדות כו').

ועם היות דבסש"ב שם מבאר דגם כמו שהדבור יוצא אל הפועל ה"ה מיוחד כו', זהו בידיעתו ית', משום שלגבי' אין צמצום והסתר כלל כו', דכמו"כ הוא בנבראים ג"כ, שבטילים ומיוחדים בתכלית במקורם כו', וכמ"ש בח"כ¹⁹, ומ"מ, הרי הנבראים מצ"ע הן בבחי' יחו"ת לבד כו'. אבל בבחי' הכלים למעלה שנא' שהכלים הן בבחי' ביטול דיחו"ע, זהו בבחי' פנימיות הכלים (או גם בבחי' אמצעית הכלי כו'), שכלולים בהאור, ואינן עדיין בבחי' מציאות דבר לעצמן כו'.

ובזה הכלי מתדמה אל האור כו', שהרי באורות דאצי', הרי כללות האור הוא אור הדבוק במקורו, והוא בבחי' ביטול דיחו"ע כו', ובחי' פנימיות הכלי שהוא ג"כ בבחי' ביטול דיחו"ע, ה"ה מתדמה אל האור כו'. ומ"מ, אינו דומה ביטול הכלי לביטול האור, שהרי האור הוא דבוק במקורו, והביטול הוא שנרגש בו מקורו, ואיך שהוא לבדו הוא ואין זולתו, דכולא קמי' כל"ח כו', דביטול זה הוא בכללות האור כו'²⁰, משא"כ הביטול דכלים

(17) כו, א ואילך. וראה לעיל פק"כ. פק"צ (ע' שטו. ע' תקלא). סה"מ תרנ"ב ע' ט. ע' יא. תרנ"ד ע' לט. ע' מב. המשך תרס"ו ע' רס. סה"מ תרס"ט ס"ע פח ואילך. תרע"ו ע' קיב.

(18) ע' תשצא.

(19) = ב[תניא] חלק ב (שער היחוד והאמונה פ"ג).

(20) סיום הענין – בספרצ"ג: ונמצא דהאור הוא בד"כ בבחי' ביטול במציאות כו'.

הוא בבחי' התכללות לבד, וכמשל האותיות הכלולים בחמדת הלב כו' (ועמ"ש מזה לקמן ד"ה ויגש איליו²¹).

הגם שנת"ל פרפ"ב²² דעיקר הביטול דד"ע הוא בחכ', דהיינו בבחי' האור כמו שהוא למעלה מבחי' הכלים כו', משא"כ בנינה, שזהו בד"כ האור המתלבש בכלים כו', ה"ז בחי' ד"ת כו', הנה זהו לפי אמיתת הענין, דהדעה העליונה האמיתית איך שלמעלה יש ולמטה אין¹⁴ זהו דוקא בפנימיות ועצמיות א"ס, דהיינו בחי' פנימיות הכתר, שאינו בבחי' מקור לנאצלים כלל כו', דחיצוניות הכתר, להיות שזהו מקור לנאצלים, הרי הנאצלים תופסים מקום לגבי מדרי' זו, וע"כ בבחי' הדעת של הנאצלים שנגרש בהם בחי' שרשם ומקורם, אין זה עושה בהם ביטול כל מציאותם לגמרי, מאחר שמציאותם תופס מקום בשרשם ומקורם להיות להם בבחי' מקור כו'. ובדוגמא כמו בהאין של היש הנבראים, דעם היותו בחי' אין, הרי מ"מ יש לו שייכות אל היש, להיות בבחי' מקור ליש כו', הרי היש תופס מקום בבחי' האין כו', ע"כ, בהדעת של הנבראים שמרגישים את האין האלקי המהוום, ה"ה מ"מ בבחי' יש, רק שהן בבחי' ביטול היש כו'. ועד"ז הוא בנאצלים ג"כ כו'. ואמיתית בחי' ביטול במציאות לגמרי הוא בבחי' הדעת שעומד נגד הכתר, בחי' פנימיות הכתר, שאינו בגדר מקור כלל אל הנאצלים, ואינן תופסים מקום כלל כו', דבחי' ידיעה והרגש זה בנאצלים עושה בהם בחי' ביטול במציאות לגמרי כו'. ומ"מ, כללות הביטול דאצי' הוא בבחי' ביטול דכלא חשיב, שאינו בבחי' מציאות, גם בחי' ד"ת דאצי', דהיינו הידיעה וההרגש דבחי' שרש ומקור הנאצלים כו'.

קיצור. והנה בצלמנו יחו"ע וכדמותנו יחו"ת, דבסש"ב מבו' ענין יחו"ע כמו האותיות מו"ד²³ בעודן בכח שכלו וחמדת הלב קודם שמחשב, והדוגמא מזה היינו בבחי' הכלים, והוא בפנימיות הכלים, שזהו כמו אותיות הכלולים בעצם השכל והמדה שאינם ניכרים (ובפרטיות י"ל, פנימית הכלי, קודם ההתעוררות, והתעוררות כללי, אמצעית הכלי, והתעוררות פרטי, חיצוניות הכלי). ומ"מ אינו דומה ליחו"ע של האור, שהוא ההרגש שהוא לבדו הוא, שזהו בכללות האור. הגם שנת' דכמדרי' זו בינה היא בחי' ד"ת, זהו באמיתת הענין, מפני שהוא הרגש מקורם, דשם תופסים מקום, וכמו ד"ת שהוא הרגש האין האלקי. ומ"מ, ד"ת דאצי' הוא ג"כ ביטול דכל"ת.

רצג) והענין הוא, דהנה, אינו דומה בחי' ד"ת דאצי' לד"ת דנבראים, דהרי ידיעת הנאצלים הוא באו"א לגמרי מידיעת הנבראים, דידיעת הנבראים וההרגש שלהם בבחי' האין האלקי הוא בבחי' ידיעת המציאות לבד, לא בבחי' המהות כלל, כי הנבראים אינם יודעים כלל מהות האין האלקי, שאם היו יודעים מהות אלקות, לא היו בבחי' יש כלל כו', ומפני שההוותם הוא בבחי' אין ערוך לגמרי, הרי האין האלקי הוא בבחי' העלם והסתור מהם, להיות נודע רק מציאותו ולא מהותו כלל, וע"כ בידיעה הזאת ה"ה בבחי' ביטול היש לבד כו', וכאשר הושיט הקב"ה אצבעו הקטנה ביניהם²⁴,

(23) = מחשבה ודיבור.

(24) סנהדרין לח, ב.

(21) לקמן ח"ב ע' ותשדז ואילך.

(22) ע' תשפכ.

וידוע²⁵ דאצבעו הקטנה הוא בחי' מל' דאצי', מקור הנבראים, וכאשר הי' הגילוי בהם מבחי' המל' יותר מהחוק הקצוב, דהיינו גילוי בחי' מהות האין האלקי כו', שרפן, שנתבטל מציאותם לגמרי כו'. אבל הנאצלים, הגם שהן ג"כ בבחי' יש מאין, וכמ"ש²⁶ והכח' מאין תמצא, שהכח' נמצא מהאין דכתר בבחי' יש כו' (והיינו בחי' חיצוניות החכ'²⁷, ראשית ההשתל' כו'²⁸), הרי אין זה בבחי' יש ממש כו'. וכמ"ש במ"א²⁹, דענין יש מאין דאצי' זהו ע"ד מבין דבר מתוך דבר³⁰, שמתוך שכל אחד הוא מבין שכל אחר, שזהו שכל חדש שאינו ממהות השכל הקודם ממש. ולא כמו התגלות הפרטים של השכל והתרחבות הענינים של השכל, שהרי כל שכל מתפרט ומתרחב בריבוי פרטים ובריבוי ענינים כו', שזהו מאותו מהות השכל ממש שמתפרט ומתרחב כו', ולכן עי"ז מתבאר הענין יותר, כנודע, מפני שהוא אותו המהות ממש, וכמו"כ בשכל הבא בדרך קצרה, שזה ממש מהות השכל הקודם, רק שבא בדרך קצרה כו', והו"ע עו"ע כו'. אבל הבנת שכל אחר משכל זה, הרי אין זה אותו מהות השכל כו', שהרי זהו מה שמאותו השכל הוא מבין שכל אחר כו'. ומ"מ, אינו גם מהות אחר, כי קרוב הוא אל מהות השכל האחר שממנו מבין, מאחר דהבנת השכל החדש הוא מהשכל הזה, דמאין בא על השכל החדש, הרי משכל זה, וא"כ בהכרח שיש להם שייכות זל"ז כו'. וגם בהכרח שהשכל החדש נמצא כלול בהשכל הקדום, רק שהוא בהעלם בו, ויותר מהעלם הפרטים בהנקודה, שהרי זהו בחי' כלל ופרט כו', משא"כ השכל החדש שנמצא כלול בהשכל הקדום הוא בהעלם ביותר כו', והוא ע"ד שנושא בעצמו את השכל החדש כו' (ולכן דוקא מי שהוא נבון ה"ה מבין דבר מתוך דבר כו'), אבל מ"מ ה"ה כלול בו כו'. ולכן ה"ז מביא ג"כ עומק בהשכל הקודם (דאס טראגט ארויס אַ טיפקייט בהשכל הקודם), דכשם שהבנת שכל זה הוא מהשכל הקודם, כמו"כ ה"ה מוסיף עומק פנימי בהשכל הקודם כו'. וכ"ז הוא מפני שאינו מהות אחר כו'. ואין זה כמו השכל שבא ע"י משל וחידה, שהשכל הקודם מתעלם לגמרי בלבוש זה, ומה שבא אח"כ על השכל ה"ז מהות אחר ממש כו', וכמו משלי שלמה, הרי גם מה שבאים על הנמשל, אין זה כמו חכמת שלמה כלל כו', אבל המבין דבר מתוך דבר אין זה מהות אחר כו'. וידוע דענין משל וחידה הו"ע הפרסא והמסך שבין אצי' לברי', דהע"ס דברי' הן בבחי' מהות אחר לגבי אצי', וכמ"ש בתו"א ד"ה פתח אלי'³¹, וענין מבין דבר מתוך דבר זהו דוגמא לבחי' יש מאין דאצי', דעם היות שאין זה בחי' עו"ע ממש (כמו השכל הבא בדרך קצרה), מ"מ, אין זה שבא בבחי' מהות אחר, וכמו שכל החדש שיש לו שייכות אל השכל הקודם ונמצא כלול בו כו', וכמ"ש במ"א²⁹. ומאחר שהנאצלים הוא שנאצלו בבחי' קירוב הערך כו', ע"כ, בבחי' הדעת שלהם, גם בחי' ד"ת הוא בבחי' ידיעת מהות האין כו', וממילא הביטול הוא בבחי' ביטול במציאות דכל"ח כו'. רק להיות שזהו ידיעת בחי' האין המקור ליש הנאצ', ע"כ אין זה בבחי' ביטול במציאות לגמרי, אבל מ"מ הו"ע ביטול המציאות כו'.

תקצו

(29) ראה אוה"ת בראשית ח"ו תתרכד, סע"ב ואילך. סה"מ תרל"ח ע' רכג. אעת"ר ע' ח ואילך.

(30) חגיגה יד, א.

(31) וירא יד, סע"ב ואילך.

(25) ראה לקו"ת דרושים לר"ה ס, ב. שה"ש ת, ריש ע"ד. הערה לתיוקון חצות (סידור עם דא"ח קנב, א).

(26) איוב כח, יב. וראה לעיל פ"ז. פי"ז (ע' יד. ע' לה).

(27) ראה תורת חיים בא קל, ד. סה"מ תרט"ד ע' יט.

(28) ראה לעיל פקל"ז (ע' שסא) וש"ב.

ויובן הענין ע"פ משנת"ל פרל"ה³² בענין ה' אחד³³, שהכל בטל במציאות ממש, דהיינו שאין שום מציאות כלל, והמציאות שלהם הוא רק מה שהאוא"ס נותן להם ערך ומקום כו', ונת' שם, שזהו כאשר האוא"ס בכחי' המשכה כו', דבכחי' רוממות העצמות, אינו שייך גם ענין נתינת מקום וערך כו', רק כמו שהאוא"ס הוא בכחי' המשכה, אז שייך שנותן להם ערך ומקום כו' (והיינו בחי' אלקי' הכלול באוא"ס כו'). ומובן, דבמדרי' הכתר זהו בחי' חיצוניות הכתר, דפנימיות הכתר ה"ז בחי' המלך המרומם לבדו³⁴, שאינו שייך גם בחי' נתינת ערך כו', רק בבחי' חיצוניות הכתר, שזהו בחי' מקור לנאצלים, שייך לומר שנותן ערך ומקום כו'. ובנאצלים ידוע ומורגש מהות ואמיתת הענין כמו שהוא באוא"ס המאציל, ומציאותם אינו מצ"ע, רק מצד האוא"ס שנותן להם ערך ומקום כו' (וה"ז כמו שנת"ל פרפ"א³⁵ בענין אין זולתך ואפס בלתך³⁶, דאין זולתך הוא שמבלעדיך לא יש דבר, אבל עמך יש דבר ומציאות³⁷, והיינו שאוא"ס נותן ערך כו', והביטול הוא שאינם בכחי' מציאות בפ"ע, אבל מ"מ ה"ה בכחי'³⁸ בעצמן, דהיינו שעם העצמות ה"ה בכחי' מציאות כו'. וכמו עד"מ דגים שבים³⁹, שחיותם הוא בתוך מקורם דוקא, והיינו דבהרגש מקורם הוא מציאותם, משא"כ ברואים שביבשה, הרי חיותם הוא כשהן נפרדים ממקורם, ובתוך מקורם אינם יכולים לחיות, וידוע³⁹ שזהו ההפרש בין נבראים דעדאת"ג ונבראים דעדאת"כ, והוא, דנבראים דעדאת"ג, להיות שמציאותם הוא בחי' יש דוקא, ע"כ מציאותם הוא דוקא כשאינם מרגישים מקורם, אבל נבראים דעדאת"כ, מציאותם הוא בחי' אין, וע"כ מציאותם הוא דוקא בהרגש מקורם. וכ"ש שיובן כן באור האצ"י, שכל מציאותם הוא בחי' אין, ע"כ בהרגש מקורם הוא מציאותם כו', ועמשנת"ל פרפ"א³⁵, ואפס בלתך הוא שגם עמך לא יש שום דבר ומציאות כלל כו', והיינו שאינם בכחי' מציאות בעצמו כלל, והו"ע לא ידע כו'⁴⁰, כמשנת"ל שם³⁵, וזהו כמו מצד בחי' התנשאות עצמו, שלא יש שום מציאות כלל, והוא אמיתת הדיעה העליונה כו'). ונמצא דהאור הוא בד"כ בבחי' ביטול במציאות, דכולא קמי' כל"ח כו'.

תקצד

קיצור. והענין הוא, דא"ד⁴¹ דעת שבאצ"י לדעת דנבראים, שהוא ידיעת המציאות בלבד, כי התהוותם בדרך אין ערוך, משא"כ האצ"י, הגם שזה ג"כ בבחי' יש מאין, ה"ז עד"מ מבין דבר מתוך דבר, שהשכל הוא חדש, ולא כמו פרטים מהכלל, אך לא ג"כ כמו ע"י משל, שהשכל הוא מהות אחר, משא"כ השכל חדש, יש לו שייכות להשכל הקודם, ונמצא כלול בו בהעלם ביותר, וע"כ הדעת שלהם הוא ידיעת מהות האין, והביטול הוא דכל"ח, רק להיות שזהו במקורם, ששם תו"מ⁴², היינו רק שהאוא"ס נותן להם מקום, והו"ע אין זולתך, שעם העצמות יש מציאות, והמציאות הוא בבחי' אין, ואמיתת ד"ע, שגם עם העצמות אפס בלעדו.

(38) בבחי' אוצ"ל: בבחי' מציאות.

(39) ראה לקו"ת צו יד, ב ואילך. שער האמונה פנ"ב (פד),

א ואילך). סה"מ תרנ"ט ע' נו. ע' קנב. וש"נ.

(40) ראה לעיל פר"פ (ע' תשעח). וש"נ.

(41) = דאינו דומה.

(42) = תופסים מקום.

(32) ע' תרנב.

(33) ואתחנן ו, ד.

(34) ברכת יוצר. וראה לקו"ת במדבר יז, א.

(35) ע' תשפ ואילך.

(36) ברכת יוצר לשבת.

(37) ראה סה"מ תרס"ח ס"ע צו ואילך.

רצד) אך בחי' יחו"ע דהכלים הוא רק בבחי' התכללות לבד, והיינו שאין זה שהן בבחי' ביטול מצד עצמן, כ"א מצד שכלולים בהאור, דמפני האור והגילוי המאיר עליהם, אינם בבחי' המציאות, אבל לא שהן בבחי' ביטול במציאות מצ"ע כו'. וכודאי שהאור נרגש בהכלי, והיא בבחי' ביטול כו', ומ"מ, אין זה שהיא בעצם בבחי' ביטול, כמו האור, שנרגש בו איך שהוא לבדו ואין זולתו, דמשו"ז הוא בבחי' ביטול בעצם כו', משא"כ הכלי, מצד עצמה היא בבחי' מציאות, רק שהיא בטילה מצד האור והגילוי שמאיר עלי' כו'. וכמו חכם קטן שמתבטל לפני חכם גדול, שזהו רק שמפני גדלות חכמתו ה"ה מתבטל, שאינו מוצא מקום ומציאות לעצמו כו', שאין זה שהוא בבחי' העדר המציאות מצ"ע, כ"א מה שמתבטל לגבי הגדול כו', וכמו"כ הוא בהכלי, שזהו רק מה שמתבטל לגבי האור, ובעצם הוא בבחי' מציאות כו'. וכד"כ הוא בבחי' פחיתות המציאות לבד, שאינו בבחי' יש כ"כ (וכמו אותיות המח', שהן בחי' רוחניים לגבי אותיות הדבור כו', וכן אותיות הכלולים בשכל, שנת"ל פ' ר"צ⁴³, ולמעלה מזה, אותיות הכלולים בעצם הכח כו', דכ"ז אינו שלא יש מציאות כלל כו'). ועם היות דפחיתות המציאות הוא במהות הדבר, לא בבחי' ההתפשטות לבד (ולא כמו שרגא בטיהרא⁴⁴, שזהו רק בהתפשטות, כמשנת"ל פר"פ⁴⁵, משא"כ בהביטול דכלים כו', כי בכלים בכלל אינו שייך ענין ההתפשטות, כ"א התרחבות כו', וע"כ הביטול דכלים הוא בעצם המהות כו'), מ"מ, ה"ז רק פחיתות המציאות מצד האור, לא בבחי' ביטול בעצם כו'. ולכן, האור, הרי כמה שנמשך, הוא בבחי' אור הדבוק במקורו, והוא בבחי' ביטול גם בריחוק ממקורו, והכלי, בבחי' ריחוק מן האור הוא בבחי' מציאות כו', לפי שגם בבחי' קירוב אל האור היא בבחי' מציאות כו'. וזהו שהכלים דאצי' הן בבחי' גילויי העולם לגבי כלים דא"ק, וכמ"ש במ"א⁴⁶ בענין אדם אדמה לעליון⁴⁷ כו', ולכאור', והלא כלים דא"ק אינם בבחי' מציאות כלל, והן רק שרש נשמות דגופות⁴⁸, וכלים דאצי' הן בבחי' מציאות כו', ואיך הוא רק בבחי' גילויי העולם כו'. אך זהו לפי שגם כלים דא"ק אין זה שאינם בבחי' מציאות כלל, וע"כ ההתהוות דכלים דאצי' אין זה התהוות חדשה מלא מציאות למציאות כו', ועמ"ש מזה בדרוש יו"ט של ר"ה רס"ו⁴⁹. הרי דביטול הכלים אינו כמו ביטול האורות כו', ומ"מ, הכלי מתדמה אל האור, שהיא ג"כ בבחי' ביטול דיחו"ע, ועי"ז הוא בבחי' כלי אל האור כו'.

תקצה

והנה, ביטול הנ"ל בהכלים הוא מצד האור, שע"י האור והגילוי, הכלי היא בבחי' התכללות וביטול בהאור כו' כנ"ל. אמנם צ"ל שיש ג"כ ביטול בהכלי מצ"ע, והוא מה שהיא כלי לקבלה, שזהו ע"י הביטול שבה כו'. וכמו במשפיע ומקבל, הרי יש הכנת המקבל לקבל, וההכנה היא הביטול שבו כו', וכמו תלמיד היושב לפני רבו, הרי דוקא ע"י הביטול שבו הוא כלי לקבל אור ההשפעה, ושיוקלט בו, וכמארז"ל⁵⁰ כל תלמיד שאין שפתותיו נוטפות מור כו'. וכמו בכלי המוח, הרי דוקא ע"י הזיכוך שלהם הן כלים לקבל

(48) ראה לעיל פקל"ב. ספרפ"ז (ס"ע שמו. ס"ע תקפב ואילך).

(49) המשך תרס"ו ע' רי ואילך.

(50) שבת ל, ב.

(43) ע' תתב ואילך.

(44) חולין ס, ב.

(45) ע' תשעה ואילך.

(46) ראה אוה"ת ענינים ס"ע רא ואילך.

(47) ישעי' יד, יד.

אור השכל⁵¹, וכאשר מזדככים יותר, ה"ה יותר כלים לקבל את האור כו'. וכמו שנת"ל פרפ"ה⁵² בכלי הגשמי, כמו הכוס, שע"י התוך שבו הוא מקבל בתוכה היין כו', וכמו"כ הוא ברוחניות, שהתוך של הכלי הו"ע הביטול שלה כו'. וזהו ג"כ ענין כוס ישועות אשא⁵³, דנש"י הן כלים לאלקות, ע"י הביטול שלהם כו'. ובעבודה הו"ע כלי ריקן, שיוקלט בו ההתבוננות האלקי כו', וכמארז"ל⁵⁴ כלי ריקן מחזיק, מלא אינו מחזיק כו', כלי מלא הוא שמלא מרצונות טבעים ורצונות זרות, דאז אינו כלי לקבל איזה התבוננות אלקי כו', וצ"ל כלי ריקן מכל הרצונות זרות, דזהו"ע שבירת החומריות ושבירת הרצונות כו'. והו"ע כובד ראש שצ"ל קודם התפלה, וכמארז"ל⁵⁵ אין עומדין להתפלל אלא מתוך כובד ראש, להיות בבחי' לב נשבר ונדכה⁵⁶, ועי"ז הוא כלי להתבוננות אלקי בתפלה, שיוקלט במוחו ויורגש בנפשו כו', וכמ"ש בתו"א ד"ה לא תהי' משכלה⁵⁷. וביטול זה בהכלי הוא בחי' ביטול היש לבד, והוא בהכלי מצ"ע כו', וכאשר מאיר בה האור, עי"ז נעשה הביטול בבחי' ביטול דיחוי"ע הנ"ל.

וע"י הביטול של הכלי, שזהו היפך מהותה, דבעצם מהותה הוא בבחי' יש, ובהביטול ה"ה עושה דבר היפוכה, כטבע האור להיות בבחי' אין וביטול כו', הנה האור עושה ג"כ דבר היפוכו, להיות בבחי' ירידה והמשכה, דהיינו להיות בבחי' יש, היפוך טבעו העצמי, דבעצם הוא בבחי' עלי' והתכללות, שזהו בחי' אין כו', ה"ה בא מאין ליש, להיות בבחי' המשכה כו'. וזהו שהכלי עושה בו, וכידוע שהכלי ממשיך את האור כו', וכמ"ש במ"א⁵⁸, דענין הכלים למעלה הוא כמו האברים שממשיכים את החיות, והוא ע"י הכנת הכלי כו', וכמו אבר שנתקלקל ר"ל, הרי מסתלק החיות ממנו, וע"י תיקון האבר נמשך בו החיות כו', כמו"כ הכלים למעלה ממשיכים את האור, והיינו ע"י ההכנה והביטול שבהם ה"ה ממשיכים את האור, והיינו שיהי' בבחי' יש, בבחי' ירידה והמשכה כו'.

והנה באמת זה שהאור הוא בבחי' ירידה והמשכה, ה"ז בחי' ביטול בהאור, והביטול הוא בבחי' הנחת עצמותו, שמניח עצמו וטבעו לעלות למעלה, ולהיות בבחי' ירידה דוקא כו' (והוא ביטול עליון יותר מהביטול דעלי' והתכללות של האור כו'). והוא הביטול אל אמיתת הכוונה העליונה, דלא לתהו בראה אלא לשבת יצרה כו'⁵⁹. וזה נעשה בהאור ע"י הכלי, לפי שאמיתת הכוונה הזאת הוא בהכלי, דנתב"ס⁶⁰ כו', וכמשנת"ל פרמ"ז ורמ"ח⁶¹. והגם שהירידה הוא שנעשה האור בבחי' יש כו', הנה באמת הו"ע הביטול כו'. וכמו בכל רצוא ושוב, דלכאור' הרצוא הוא בחי' ביטול, שהוא העלי' וההתכללות כו',

תקצו

(57) משפטים עט, א ואילך.

(58) ראה מאמרי אדמו"ר הזקן תקס"ב ח"א ע' ר ואילך. סה"מ תרמ"ט ע' רמא ואילך. תרנ"ט ע' ח ואילך. לעיל פ"א.

פל"ו. פצ"ג (ע' כד. ע' עח. ע' רמ).

(59) ישע"י מה, יח (ושם: לא תהו בראה לשבת יצרה).

(60) = דנעוץ תחילתו בסופן (ספר יצירה פ"א מ"ז).

(61) וכמשנת"ל פרמ"ז ורמ"ח: כ"ה בכ"ק בהגהות שעל העתקה. בכ"ק בגוף המשך: וכמשנת"ל (ד"ה אנכי). ועפ"ז אוצ"ל: פרמ"ט. פרמ"ז (ע' תרסא. ע' תרפד). או: פרמ"ז ורמ"ט (ע' תרמו. ע' תרפז).

(51) ראה גם לעיל פנ"ה (ע' קלג). סה"מ תרס"ג ח"א ס"ע

ד ואילך. תרע"ח ע' שדמ. תרצ"א ע' קסא. תרצ"ב ע' תכ. (52) ע' תשפח.

(53) תהלים קטז, יג. וראה לקו"ת דרושים לסוכות פ, ג.

סה"מ עטר"ת ס"ע תרב ואילך. ס"ע תרנא ואילך. תרצ"א ע' שנו ואילך. תרצ"ג ע' תקמא ואילך. תרצ"ו ס"ע 140 ואילך.

(54) ברכות מ, א. סוכה מו, א.

(55) ברכות רפ"ה (ל, ב).

(56) תהלים נא, יט. וראה תניא אגה"ת פ"ז (צו, ב ואילך).

לקו"ת דרושים לר"ה סב, סע"א ואילך.

והשוב שהוא בכחי' התיישבות בכלים, ה"ז בכחי' יש כו', ובאמת הרי השוב הוא בא ע"י גילוי אור עליון, והוא בכחי' ביטול יותר כו', וכמו גבי חייה"ק⁶² שנא' בהם⁶³ והחיות רצוא ושוב, ופירש"י⁶⁴ מוציאות ראשן למעלה מהרקיע ונרתעים מחיל השכינה כו'. וכמ"ש במ"א⁶⁵, ונת' ג"כ לעיל שם, דהרצוא הוא בהאור, שהוא שרשו ומקורו, והשוב הוא מצד גילוי אור עליון יותר, והוא שרש ומקור הכלי כו'. הרי דירידת האור, עם היות שזהו מאין ליש, הנה באמת הוא בחי' ביטול, ודוקא בכחי' הנחת עצמותו כו'. וזה נעשה בהאור ע"י הכלי כו', וכמו במשפיע ומקבל, הרי דוקא הכנת המקבל הוא שגורם שהמשפיע יניח ויצמצם עצמו לירד ולהשפיע כו', וכמו"כ ביטול הכלי עושה בהאור בחי' הנחת עצמותו כו', מפני שנרגש בו כוונת נעיצת התחלה שבהכלי כו'.

קיצור. אך ביטול הכלים היא בכחי' התכללות, שאין זה ביטול בעצם, כ"א מצד האור, וכמו חכם קטן לגבי חכם גדול, והוא רק פחיתות המציאות (עם היות שזהו בעצם המהות), ולכן, בריחוק מן האור ה"ה בכחי' מציאות. וזהו שכלים דאצי' הן גילוי ההעלם מכלים דא"ק, לפי שגם דא"ק⁶⁶ הן בכחי' מציאות בעצם. ומ"מ ה"ז מתדמה אל האור, ויש בהכלים ג"כ ביטול מצ"ע, והוא שהן כלים לקבלה, וכמו הכנת המקבל לקבל, והוא ביטול היש, ובעבודה הו"ע כלי ריקון, והו"ע כובד ראש שקודם התפלה. וביטול היש של הכלי עושה ביטול בהאור, להיות בכחי' ירידה, והוא הנחת טבע עצמו, וזה ע"י כוונת נעיצת התחלה שבכלים, וכמו כל שוב, שהוא ביטול יותר, והוא ע"י גילוי אור העליון יותר.

רצה) **אמנם** צ"ל שהאור מצ"ע (היינו גם קודם הכנת הכלי) יש בו בחי' הביטול הזה להיות בכחי' ירידה כו', שהרי זהו"ע גילוי והמשכת האור מן העצמות בכדי להאיר כו', וכמו שנת"ל פקכ"ח⁶⁷ שיש ב' מיני גילויים דאוא"ס ב"ה, הא', בכחי' גילוי העצמות, שזהו ג"כ רק הארה לבד, אבל הוא מה שהעצמות מגלה אור שלפי אופן העצמות כו', והב', בחי' גילוי מן העצם שלא לפי אופן העצמות, כ"א לפי אופן העולמות, שבא בכחי' מדה וגבול כו', לפי שהכוונה בזה הוא להאיר העולמות כו', וא"כ בהכרח שיש בו בחי' הירידה כו'. והענין הוא, שזהו מה שהאור עם היותו בכחי' דביקות במקורו, והוא בכחי' עלי' והתכללות כו', מ"מ, כללות המשכתו הוא באופן כזה שיוכל להיות בכחי' התלבשות בכלי, ואז באפשר להכלי להמשיך את האור כו', כי אם יהי' באופן שא"א להתלבש כלל בכלי, לא הי' הכלי ממשיכו כלל, כ"א ע"י שכללות המשכתו הוא באופן שאפשר להתלבש בכלים כו' (והגם דכלים דתהו המשיכו אור שלמעלה מהתלבשות בכלים כו', זהו לפי שהכלים היו ג"כ לא בכחי' כלים לקבל כו', ופעולת ההמשכה הי' באופן כזה, שמצד זה דוקא הי' השבירה כו', וכמשנת"ל פרמ"ט⁶⁸). וזהו"ע מאין ליש

ביאורי זוהר לאדמו"ר האמצעי קמג, ד ואילך. סהמ"צ להצ"צ ק, ב ואילך. המשך תרס"ו ע' קצה. לעיל פר"ב (ע' תריא).

66 דא"ק: אוצ"ל: כלים דא"ק.

67 ע' שלה ואילך.

68 ע' תרפט.

62 = חיות הקודש.

63 יחזקאל א, יד.

64 עה"פ: «כשמוציאות ראשן מתחת הרקיע הנטוי

למעלה מהן, כמו שמפורש בענין, נרתעות מפני השכינה

שלמעלה מן הרקיע».

65 ראה מאמרי אדמו"ר הזקן תקס"ה ח"א ע' תכג ואילך.

ש"פ ראה, ה'תרד"ע

תתטו

בכללות המשכתו (וכמ"ש במ"א⁶⁹ דבד"כ בחי' המשכת האור הוא מאין ליש גם בכללות גילוי הקו כו). והוא ג"כ בחי' הביטול אל הכוונה העליונה, להיות ההמשכה כפי הכוונה העליונה כו'. ומ"מ, עדיין יש בהאור התגברות בחי' העלי' והתכללות במקורו, כפי טבעו העצמי כו', וע"י הכלי הוא שנרגש בו הכוונה העליונה, להיות בבחי' יש, בבחי' ירידה והמשכה, שזהו בחי' ביטול יותר מהקודם כו'.

תקצו וע"י כ"ז הוא שנעשה התחברות האור והכלי כו'. ונמצא דהתחברות האו"כ הוא ע"י שמחליפים טבעם, שהכלי היא בבחי' ביטול מיש לאין, והאור בא מאין ליש כו', דבאמת הכל הוא בחי' ביטול כו', והו"ע התכללות והתחברות האור והכלי ע"י בחי' הביטול שלהם להיות כל א' היפך טבעו.

ויוכן ע"פ הנ"ל איך שיש בזה ג"כ ב' בחי' התכללות⁷⁰, כמו בכללות ההתכללות דע"ס, שיש בזה ב' ענינים, הא', מה שבכל מדה נמצא המדה ההפכים⁷¹, והוא בחי' חלישות האור בכלל, וגם מה שיש בחי' גבו' בחסד וחסד בגבו' כו', שזהו רק מה שנותנים מקום זל"ז וסובלים זא"ז כו', והב', מה שמקבלים זמ"ז, שזהו תכלית השלימות כו'. וכמו"כ הוא בהאורות וכלים ב' מיני התכללות, הא', הוא בחי' הביטול בכלל בהאור להיות באופן כזה שיוכל להיות בבחי' התלבשות בכלים כו', וכן ביטול הכלי להיות בה ההכנה לקבל את האור כו', וזהו מה שנותנים מקום זל"ז כו', דבזה שהאור נמשך באופן כזה, ה"ה נותן מקום לענין הכלי, ושהכלי תמשיך את האור כו', וכמו"כ הכלי, ע"י ההכנה שלה בבחי' ביטול היש, ה"ה נותנת מקום להאור שיכול להתלבש בהכלי כו', והב', בחי' הביטול בהכלי שע"י האור, שזהו בבחי' ביטול אמיתי, היינו הביטול דחו"ע כו', כנ"ל, וכן בחי' הביטול והנחת עצמותו בהאור להיות בבחי' התיישבות והתלבשות ממש בהכלי להאיר את הכלי כו', וע"י מאיר בהאור גילוי אור עליון, שהוא בחי' כוונת נעיצת התחלה כו'. וזהו"ע התיקון⁷², שהוא בחי' הביטול וההתכללות הן בהע"ס והן באו"כ בכלל, בב' מיני התכללות, הא', מה שנותנים מקום זל"ז כו', והב', מה שמקבלים זמ"ז, שזהו תכלית השלימות כו'. והענין הוא, כמשנת"ל פרע"ג⁷³ שהקו שרשו מת"ת הנעלם⁷⁴ ומפנימיות הכתר, וענינו הוא לעשות ההתכללות כו', והיינו שעושה ההתכללות באו"כ ובע"ס בב' בחי' התכללות הנ"ל⁷⁵.

וע"פ הנ"ל⁷⁶ מש"א במד"ר⁷⁷ דנעשה ונשמע הן עד"מ ב' כוסות כו'. דהנה, ענין נשמע הוא הביטול אל הרצון, והיינו כאשר כבר יש רצון, ה"ה בטל אל הרצון, ולכן נק' זה כוס כו', והו"ע ביטול הכלי אל האור כו', דרצון הוא בחי' אור, ונשמע הוא ביטול הכלי אל האור כו'. אמנם נעשה, נודע שזהו הביטול לא"ס בעל הרצון, לעשות כל מה שיהי'

(69) ראה לקו"ת דרושים לר"ה נה, א. אוה"ת ענינים ע' רד. סה"מ תרנ"ב ע' פג. תרנ"ה ע' ריח. תרנ"ו ס"ע רפב. תרנ"ט ע' נט ואילך. תרס"ה ס"ע קסו ואילך. ע' רנז ואילך. המשך תרס"ו ע' רנב ואילך. ע' רנט. סה"מ תרס"ט ע' קמט. קצד. עת"ר ע' קכא. וש"נ.

(70) ראה סה"מ תרס"ט ס"ע קמט ואילך. לעיל פרנ"א ואילך. פרנ"ט ואילך. ע' תרצה ואילך. ע' תשיט ואילך.

(71) ההפכים: אוצ"ל: ההפכית.

(72) כאן מסיים הענין שהתחיל בפרנ"א: ומעתה צ"ל ענין התיקון כו'.

(73) ע' תשס.

(74) ראה זהר הרקיע לזח"א טו, א. לעיל שם. וש"נ.

(75) ראה סה"מ תרס"ט שם.

(76) הנ"ל: אוצ"ל: הנ"ל יובן.

רצונו כו', וה"ז ג"כ בחי' כוס כו', רק הו"ע ה' מנת חלקי וכוסי⁷⁷, והוא הביטול בהכלי שע"י האור כו', והוא הביטול בבחי' יחו"ע, שהוא ביטול אמיתי כו'. ובמ"ת הקדומו נעשה לנשמע, שהי' בהם הביטול כמו מצד עצמות א"ס, בחי' א"ס בעל הרצון כו'. אבל בחטא העגל שברתם נעשה, הזהרו בנשמע, ועי"ז יגיעו ממילא לבחי' נעשה כו', והוא כמשנת"ל פרצ"ד⁷⁸, שע"י הביטול והכנה בכלי שהוא בבחי' כלי ריקן לקבל, נמשך בה האור, וע"י האור נעשה בהכלי הביטול דחו"ע כו', וזהו הזהרו בנשמע, שהוא ביטול הכלי בבחי' ביטול היש כו', ועי"ז יבא לנעשה, בחי' ביטול אמיתי. וזהו ע"ד מ"ש⁷⁹ ועתה ישראל כו' כ"א ליראה, ואח"כ חושב כמה דברים⁸⁰, והיינו שע"י יר"ת, בחי' ביטול היש, באים ממילא לכל הדברים כו', וכמו"כ הוא כאן, שע"י נשמע באים לנעשה כו'. וזהו ג"כ מ"ש"א שאין אדם שומע לי ומפסיד, אדרבא, מוסיף אור כו', וזהו השומע לי ישכון בטח ושאנו, דאי' באד"ר⁸¹ שאנו לעת⁸² איתמר, והיינו הגילוי דבחי' עצמות א"ס, שזהו כוונת נעיצת התחלה כו'. וזהו ג"כ מ"ש ושאנו מפחד רעה, שאינו שייך בזה יניקת החיצונים, דבהגילויים יכול להיות יניקה, אבל בהמשכת העצמות אינו שייך יניקה ח"ו כו'. ובכדי שיהי' בחי' נשמע, דהיינו שיהי' ביטול היש, ע"ז צ"ל ג"כ המשכה מלמעלה, וכמ"ש בפע"ח בכוונת ק"ש שעמה"ט⁸³, דבכדי שתהי' המל' בבחי' כלי ריקן לקבל, צ"ל המשכה ע"ז מרדל"א (וי"ל שזהו כמו שנת"ל פרע"ז⁸⁴ דביטול הכלים הוא מעצמות ש' מ"ה כו'. ושם נת' דזהו בחי' התכללות הב' שנעשה ע"י הכלים כו'). וזהו את הברכה אשר תשמעו, דבכדי שיהי' בחי' שמיעה, ע"ז צ"ל ברכה והמשכה מלמעלה כו', ולכן, אשר תשמעו, דהיינו בכדי שיהי' בחי' שמיעה, ע"ז היא הברכה כו'. וזהו מ"ש נותן לפניכם, היינו שיהי' בחי' ביטול פנימי ועצמי שמצד עצם הנשמה, והוא הביטול דנעשה כו', ועי"ז ממשיכים בחי' פנימית ועצמות א"ס ב"ה, שזהו תכלית הכוונה כו', רק בכדי שיהי' ביטול זה, ע"ז צ"ל תחלה הביטול דנשמע כו'. וזהו ראה אנכי נותן לפניכם היום, דתכלית הכוונה הוא שיהי' בחי' ביטול פנימי ועצמי דנשמה כו', וההקדמה לזה הוא הביטול דנשמע בבחי' ביטול היש כו', ועז"א את הברכה אשר תשמעו, דבכדי שיהי' בחי' שמיעה, ע"ז הוא הברכה מלמעלה כו', ועי"ז באים לבחי' נעשה, שהוא הביטול מצד עצם הנשמה, שמגיע בבחי' פנימיות ועצמות א"ס ב"ה כו'.

תקצח

קיצור. אמנם גם האור מצ"ע יש בו הביטול להיות בבחי' ירידה, והוא שכללות המשכתו הוא שיוכל להתלבש בכלים, מפני שכן הוא הכוונה העליונה, וזהו מאין ליש בכללות המשכתו. ומ"מ הוא בתגבורת העלי', וע"י הכלים הוא בבחי' הנחת עצמותו. וע"י שמחליפי' טבעם ה"ה מתחברים. ומובן איך שיש באו"כ ב' מיני ההתכללות, דהביטול שבהם מצ"ע הוא שנותנים מקום זל"ז, והביטול שעושים זכ"ז הוא שמקבלים זמ"ז. ובזה יובן⁸⁵ ראה אנכי נותן לפניכם את הברכה אשר תשמעו, נשמע הוא הביטול

77) תהלים טז, ה.

78) ע' תתיג.

79) עקב י, יב.

80) ראה מדרש תהלים וילקוט שמעוני תהלים כז, ד.

לקר"ת מסעי צו, סע"ב ואילך.

81) = באדרא רבא (זח"ג קלו, סע"א).

(82) = לעתיק יומין.

(83) פ"ו. וראה אוה"ת נ"ך ח"ב ע' תתטז. סה"מ תרל"ד ע' שג.

(84) ע' תשטס ואילך.

(85) יובן: אוצ"ל: יובן מ"ש.

תתיז

ש"פ ראה, ה'תרד"ע

דהכנת הכלי, ונעשה הוא מצד האור, בחי' יחו"ע, וזהו הזהרו בנשמע, ועי"ז יהי' ג"כ בחי' נעשה. וביטול הכלי שמצ"ע הוא מרדל"א, וזהו את הברכה אשר תשמעון. ולפניכם הוא שיהי' הביטול פנימי דיחו"ע.

בס"ד. ש"פ שופטים, תרד"ע

שופטים ושוטרים תתן לך בכל שעריך אשר ה' נותן לך לשבטיך כו', צדק צדק תרדף למען תחי' וירשת כו'.³ וצ"ל מה"ע השופטים ושוטרים, ומהו בחי' השערים שבהם צ"ל שופטים ושוטרים כו'. גם מה"ע אשר ה' אלקיך נותן לך כו'. גם מהו אומרו לשבטיך, דהול"ל סתם בכל שעריך, מהו או' לשבטיך כו'. גם צ"ל מ"ש אח"כ צדק צדק תרדוף, מהו ב"פ צדק, וכנגד ב"פ צדק או' אח"כ ב' ענינים למען תחי' וירשת כו', וצ"ל שייכות הענינים זה לזה, ושייכות כ"ז למש"א קודם שופטים ושוטרים תתן לך כו'. גם משמעות הענין הוא דירושת הארץ שייך לאומרו למען תחי', וצ"ל שייכות הדברים זל"ז כו'. ולהבין כ"ז ילה"ק משנת"ל⁴ בענין התחברות האו"כ, שהן הפכים זמ"ז, דהאור הוא בחי' אין בעצם מהותו, וטבעו הוא להיות בבחי' עלי' והתכללות להיות בבחי' אין ביותר כו', והכלי הוא בחי' יש בעצם מהותו, וטבעו בבחי' ירידה כו', אך ההתחברות שלהם הוא ע"י שמחליפים טבעם ופעולתם, והוא שהאור הוא מאין ליש, והכלי מיש לאין, ועי"ז מתחברים כו'. וע"כ עיקר התאחדות האור והכלי הוא בבחי' פנימיות הכלים, כי בחי' הביטול וההתכללות בהכלי הוא דוקא בבחי' פנימיות הכלי כו'. ונת"ש⁵ שיש בזה ב' בחי' התכללות, וכמו בכללות ההתכללות שבע"ס יש בזה ב' אופנים, הא', מה שנותנים מקום זל"ז, והוא בבחי' חלישות בלבד כו', והב', שמקבלים זמ"ז כו', כמו"כ הוא בבחי' האורות והכלים, מה שהאור הוא מאין ליש, שזהו בהאור מצ"ע שהמשכתו הוא בכדי להאיר את הכלי כו', ה"ז בבחי' נתינת מקום אל הכלי כו', וכמו"כ מה שהכלי יש בה הביטול מצ"ע, והיא הכנת הכלי לקבל כו', ה"ז נותן מקום אל האור כו'. ואח"כ הכלי פועלת בהאור להיות בבחי' הנחת עצמותו, ולהיות בבחי' התיישבות בהכלי, והיינו שהירידה והמשכה מתגבר על העלי' וההתכללות כו', והאור פועל בהכלי להיות בבחי' ביטול ממש, היינו הביטול דיחוד"ע כו'.

תקצט

רצו) **והנה**⁶ מאחר שהאור והכלי בעצם מהותם המה הפכים זמ"ז, והתחברות והתכללות שלהם הוא ע"י שכל א' תופס מדרי' זולתו המנגדו כו', דהיינו, שהכלי נעשה בבחי' ביטול היש לאין, ומתכללת באור, הגם שמצד עצם מהותה היא דוקא בבחי' יש, נעשה בבחי' ביטול היש, שזהו במדרי' מהות האור כו', והאור, הגם שטבעו לעלות ולהיות בבחי' אין, נעשה בבחי' יש, שהוא כטבע הכלי, לירד ולימשך למטה כו', כנ"ל פרצ"ד ורצ"ה⁷, הרי צ"ל הביטול מיש לאין של הכלי ומאין ליש של האור במזג נכון

(3) ראה ד"ה שופטים תרל"ג (סה"מ תרל"ג ח"ב ע' תסג).
(4) פרע"ט ואילך. פרפ"ד (לעיל ע' תשעד ואילך. ע' תשפו ואילך).

(5) פרצ"ה (ע' תתטו).

(6) בהבא לקמן – ראה מאמרי אדמו"ר האמצעי שבהערה

(1) המאמר מיוסד, כנראה, על ד"ה והנה יש להבין כו' דמלכא משיחא במאמרי אדמו"ר האמצעי קונטרסים ע' שע ואילך* – כנסמן לקמן בהערות.

(2) פ' שופטים טז, יח; כ (ושם: ה' אלקיך).

(*) ובשינויים קלים – מאמרי אדמו"ר הזקן פרשיות ח"א ע' לו

(7) ע' תתיג ואילך.

ואילך.

במדה ושיעור ומשקל יפה, אזי דוקא מתיישב האור בכלי ומתקיים בו כו', אבל אם לא תהי' ההתכללות במדה נכונה ממוצעת כ"כ כפי הראוי, חוזר הדבר לבלתי קיום, ואין התיקון כלום כו'.

וענין המדה הנכונה הוא, שלא יוסיף ולא יגרע, בין בביטול הכלי לאין, ובין בהמשכת האור ליש, רק שיהי' לפ"ע דוקא כו', והיינו, שלא יהי' ביטול היש דכלי יותר מכפי ערך המשכת מאין ליש דאור, וכן להיפך, שלא יהי' ההמשכה מאין ליש דאור יותר מערך הביטול דיש דכלי לאור (והוא כהמדרי' הד' שיתבאר⁸), אלא יהי' במזג נכון לפ"ע לבד כו'. וזהו כל החילוקי מדרי' בפרטי הע"ס, בחכ' ובינה ומוחין ומדות, וכן במדות גופא בבחי' חו"ג כו', שהחילוקים הם באופן המשכת האור בהכלים, ולפי אופן כזה הוא העלי' וההתכללות של הכלים והתאחדותם בהאור כו', ואז היא בבחי' כלי אל האור, שהאור מתיישב בתוכה, וגם מגלה ומתאר את האור כו'. אבל אם הי' הביטול וההתכללות של הכלי יותר מכפי ערך האור הנמשך בתוכה, לא תהי' בבחי' כלי אל האור, ולא תגלה את האור כו'. וכן לא יהי' בחי' מאין ליש של האור יותר מהיש לאין של הכלי, והיינו מה שהכלי ממשך אור, לא יהי' המשכת האור בבחי' יש יותר מכפי הביטול של הכלי כו', וכמשי"ת (ו"ע התכללות הב' הנ"ל פרצ"ה⁹). וכ"ש שצ"ל מדה ושיעור בהמאין ליש והיש לאין שבאורות וכלים מצ"ע, שלא יהי' ביטול הכלי בעצמה ביותר, ושלא יהי' היש של האור ביותר כו'. וגם, שלא יהי' האור בעצם בבחי' אין לגמרי, והכלי תהי' בבחי' יש גמור, שאז אין הכלי מכיל את האור כלל, והאור קופץ ומסתלק כו', וכמשל הפתילה שהיא קיימת בישותה, והאור בלתי מתיישב בהפתילה וגובר לעלות כו', וכמו פתילות ושמונים שאין מדליקין בהם בשבת¹⁰ שהאור קופץ מהם, מפני שאינם כלים ונשרפים בהאור כו', וכן להיפך, כשהפתילה כלה ונשרפת לגמרי בהאור, שאז ג"כ האור מסתלק, דבפתילות תר כאלו ג"כ אין מדליקין כו'. ויש עוד אופן, והוא כשהעץ הוא גס ועב ולח, והאש נמשך אחריו להדליקו, וכמו הפתילה שמשוחה בשמן טוב, שהאור נמשך אחריו ביותר, אבל היא נשאת קיימת בגסותה, מפני ריבוי הלחלוחית שבה כו', דאז יומשך הדלקתה זמן רב, ואין שיעור להתפשטותה כו'. דהדוגמא באו"כ הוא, כשהכלי היא בבחי' יש גמור, ואין בה ביטול היש כלל, וגם האור נמשך מאין ליש מיתר מכפי המדה, אזי נמשך ויורד למטה מטה ביותר, שיש בזה גרעון גדול כו', וכמשי"ת.

ונמצא יש ד' אופנים לגריעותא. א', כשהאור הוא בתכלית האין, והכלי בתכלית היש, שא"א שיתחברו כלל, כאש הקופץ מהפתילה לגמרי כו'. והב', קצה הב' (מצד הכלי), והוא כשהכלי בתכלית ביטול היש, דומה להאור, בבחי' ביטול לאין לגמרי, דאז אינה בבחי' כלי כלל, וגורם ג"כ סילוק האור כו', וכמו כליון הפתילה לגמרי, שג"ז גורם הסתלקות האור כו'. והג' הוא הקצה השני מצד האור, והוא הקצה האחרון לגריעותא ביותר, והוא שהאור הוא בבחי' מאין ליש ביותר, והכלי היא בבחי' יש גמור, כמו העץ הלח שהאש נמשך אחריו, שזה גורם הירידה בתכלית כו'. והד' הוא כשהאור הוא בבחי'

מאין ליש, והכלי הוא בבחי' ביטול מיש לאין, רק שאינו במזיגה נכונה כו'. ויש בזה ב' אופנים לגריעותא, א', אם יש ביטול היש לאין בהכלי ביותר מכפי ההמשכה מאין ליש דהאור, שאין האור מתיישב בהכלי, שאין זה כפי אמיתית הכוונה כו', והב', אם אין ביטול היש דכלי לפי המשכת האין דאור בכלי, דאז נעשה האור בבחי' יש, ואינו בבחי' אור המאיר כלל כו'. ובכדי שיהי' ההתיישבות בהכלי והקיום בה, צ"ל דוקא במדה נכונה כו', כנ"ל.

קיצור. ומאחר שהא"כ הפכים זמ"ז, והתאחדותם הוא ע"י ביטול טבעם, שהכלי היא מיש לאין, והאור מאין ליש, שהו"ע התכללות שלהם שע"ז מתאחדים, ונת' שיש בזה ב' מיני התכללות, מצ"ע, ומה שעושים זב"ז, הרי צ"ל ההתכללות במדה נכונה, והוא, שהכלי לא תהי' מיש לאין ביותר, והאור לא מאין ליש ביותר, וכ"ש שהכלי לא תהי' בבחי' יש בתכלית, והאור לא יהי' בבחי' אין בתכלית. וזהו מצ"ע. ובמה שעושים זב"ז, לא יהי' המשכת האור מאין ליש יותר מהביטול היש של הכלי, ולא יהי' ביטול הכלי יותר מהמשכת האור בה. ויש בזה ד' אופנים לגריעותא. הא', שהכלי בבחי' יש ביותר, והאור בבחי' אין ביותר, וכמו הפתילה שאינה נשרפת, והאור הוא רק בעלי' והסתלקות. הב', שהכלי היא בבחי' אין ביותר, כמו פתילה שנשרפת מהר, שג"כ האור מסתלק. הג', שהאור בבחי' יש ביותר, והכלי היא יש גמור, וכמו עץ העב והלה, שדולק בהתגברות ואינו כלה. הד', בהתחברות האור והכלי, אם ביטול הכלי יותר מערך המשכת האור, או שאין ביטול הכלי כ"כ, שנעשה ע"ז האור בבחי' יש.

רצו) ויובן כל זה בענין התהו, דמה שאנו מוצאים באורות דתהו שהיו במדר' עליונה מאורות דתיקון, ונק' אורות תקיפים וחזקים כו', שהן מבחי' גבורות עליונות מאד כו', היינו שהי' בהם בחי' הביטול בתכלית האין ליכלל במאצילן בתכלית ההתגברות כו', רק שהביטול גופא הי' במורגש, לא בבחי' הנחת עצמותו כו'. וי"ל עפמשנת"ל פרל"ו¹¹, די"ל דאורות דתהו לא היו בבחי' דביקות במקורן כו', דכשם שהספי' היו בבחי' ענפין מתפרדין זמ"ז, כמו"כ היו בבחי' פירוד ממקורן כו', וע"כ לא הי' בהם בכלל הרגש הכוונה העליונה כו', ולכן לא הי' בהם הביטול דהנחת עצמותן, שזהו מצד הרגש העצמות כו' (וכמשנת"ל פרצ"ד¹² שזהו מצד כוונת נעיצת התחלה כו'), ובתהו שלא הי' הרגש הכוונה העליונה, ממילא לא הי' בהם ביטול הנ"ל, וגם לא הי' בהם הביטול דכולא קמי' כל"ח¹³, שזהו מצד הרגש מקורם כו', רק הי' בהם ההתכללות במקורם בבחי' מורגש ביותר כו', והוא להיותם בבחי' אור עכ"פ, ע"כ הי' בהם בחי' הרצוא להכלל במקורם כו', רק שלא הי' בבחי' הנחה וביטול עצמם, כ"א בבחי' מורגש כו'. וזהו בהמה, בה מ"ה¹⁴, שהי' בהם בחי' מ"ה ואין בבחי' התכללות, והי' בתוקף ביותר כו', וע"ד ראומה¹⁵, ראו מ"ה¹⁶, שהביטול הוא במורגש כו', ובתהו הי' המורגש ביותר כו'. אך בחי' המל' דכל ספי' שלהם,

תרא

(15) לשון הכתוב – וירא כב, כד.

(11) ע' תרנו.

(16) ראה לקו"ת תזריע כג, ד. בהר מג, א. מאמרי אדמו"ר

(12) ע' תתיג ואילך.

הזקן אתהלך לאזניא ע' ט. סה"מ תרנ"ה ס"ע צט ואילך.

(13) = כלא חשיבי (ע"פ דניאל ד, לב. זח"א יא, ב).

תרס"א ס"ע רט ואילך. לעיל פרי"ד (ע' תקצה).

(14) ראה קהלת יעקב ערך בהמה. וראה לעיל פרע"ז (ע' תשע).

שהוא בחי' היש דכלי, הי' בבחי' יש, שהוא בחי' המלוכה, בחי' ב"ן כו', ולא הי' בה בחי' ביטול היש לאין כ"כ לפ"ע גודל אין דאור, שהי' בבחי' אין יותר מדאי כו', וזהו מפני שהאין וביטול שלהם הי' במורגש, בלי הנחת עצמותם כו', ע"כ הי' בחי' המל' שלהם בבחי' יש ביותר כו'. וי"ל דבחי' המל' הוא בחי' הירידה וההמשכה שלהם, וכמשנת"ל פרמ"ט¹⁷ דמצד האורות הי' בחי' המשכה, רק שהי' בבחי' ישות דאנא אמלוך כו'¹⁸, או שהמל' היא בחי' הכלי ממש, שהי' בבחי' יש גמור כו', שלא הי' מדידה לא בהאור ולא בהכלי, והא בהא תליא כו'. וכמו ברו"ש, כאשר הרצוא הוא בבחי' ביטול באמת, גם השוב הוא בבחי' ביטול, כמו בקיום התומ"צ לקיים רצה"ע כו', והיינו, לא בשביל לדבק נפשו ולהאיר נפשו באור האלקי, כ"א כל כוונתו הוא לקיים רצה"ע לבד כו', ולמעלה מזה הוא, שכוונתו הוא לעשות למטה כלי לאלקות, בשביל ליחדא קוב"ה ושכינתי' בתחתונים, שיושלם הכוונה להיות לו דירה בתחתונים כו'¹⁹, וכמ"ש בסש"ב ספ"י²⁰, לא לרוות נפשו הצמאה, כ"א ליחדא כו'. וגם אפי' בכוונת המצות בשביל לדבק נפשו באלקות להמשיך אור בנפשו כו', הי' ג"כ מצד האמת שבזה, שהרי צריך להיות הדביקות באלקות, וגם צריך להאיר נפשו. ואין בזה מורגש כ"כ, היינו שאינו בבחי' אהבת עצמו, ולא בליטה יתירה כו'. אבל כאשר הרצוא אינו בבחי' ביטול באמת, אז השוב הוא בבחי' יש ביותר, והוא רק אהבת עצמו, שרוצה האור והגילוי לעצמו, שזה טוב לו כו' (ועמשנת"ל פרק הנ"ל¹⁷ בענין הכלים שהן רק לעצמן כו'). וכדוגמא כזאת יובן בתהו, דמפני שהאור הי' בבחי' התכללות בהתגברות יתירה (לא בבחי' ביטול אמיתי), ע"כ הי' הכלי בבחי' יש ביותר כו' (ועמ"ש בע"ח שער הנקודים²¹ פ"ד²², שבתהו יצאו הכלים תחלה ואח"כ האורות, וכן מבין בכ"מ²³ שהכלים המשיכו אור כפי מהותם, היינו בחי' אור כללי כו', הנה מ"מ, הרי התהוות הכלים דתהו הי' ג"כ ע"י האור, והוא ע"י הסתכלות העינים באורות דאח"פ²⁴, כמ"ש רפ"א²⁵, ואח"כ נתלבש בהם אור העינים, שזה עיקר האור, ועמ"ש ביפ"ש שם או"ג²⁶), וע"כ לא הי' הכלי מכיל את האור כלל, להיות שאין בו בחי' הביטול כ"כ לקבל גילוי בחי' אין כ"כ כו', והי' כמשל הפתילה שאינה נשרפת באש, שהאש מסתלק ממנה כו'. וזהו ענין סיבת שבירת הכלים דתהו, לפי שלא הי' הכלי בבחי' ביטול לאין כ"כ, לפ"ע בחי' האין של האור, שהי' עולה ונכלל בהתגברות יתירה כו'. וזהו מדרי' הא' לגריעותא, שהאור הוא בבחי' אין ביותר, והכלי היא בבחי' יש ביותר כו'.

ובמדרי' הב', הוא בקצה הב' מצד הכלי, והוא, כשהכלי היא בתכלית ביטול היש יותר מדאי, כמו האור, ועוד יותר מערך בחי' האין דאור כו', ונכלל ממש בהאור, שזה ג"כ בלתי מתקיים כו'. והן נשמות הגבוהות שמבחי' ב"ן, שעלו למעלה עם בחי' הכלים

תרב

(17) ע' תרפט.

(18) ראה מאמרי אדמו"ר הזקן תקס"ח ח"א ע' ז בשם הזהר.

(19) ראה תנחומא נשא טו. תניא רפ"ו. ובכ"מ.

(20) טו, ב.

(21) שער הנקודים: כ"ה בעץ חיים דפוס שקלאוו, תק"ס.

(22) דפוסים שלפנינו: שער דרושי נקודות (שער ח).

(23) ראה גם סה"מ תרס"ה ע' קב ואילך. לקמן ח"ב ע' חיים] שם אות ג'.

ואיב. סה"מ תש"ד ע' 247 ואילך.

(23) ראה סה"מ תרמ"ז ע' קמה. תרמ"ט ע' רלז ואילך.

תרנ"ג ע' רמו. תרס"ג ח"א ע' נד. ח"ב ס"ע כח ואילך. לעיל

פצ"ב (ע' רלז). וראה גם סה"מ תרנ"ט ע' ט.

(24) = דאוון חוטם פה.

(25) = כמו שכתוב שם [בעץ חיים] ריש פרק א.

(26) = ב"פיה שעה [להר"ר שלמה ב"ר יהודה הכהן לעץ

דוקא, כחנוך²⁷ ואל²⁸ שעלו בגופם למעלה כו'. וכידוע²⁹ דנשמות דב"ן עבודתם בבחי' חומר גופם דוקא, דנשמות אלו, גם כמו שהן בעיבור בבטן דנוק, ג"כ העיקר הוא בזיכור לבושי הנפש כו', וכמו אל³⁰ שהי' בעיבור יב"ח³⁰, שזהו בשביל זיכור החומריות דוקא כו' (דמשה הי' בעיבור רק ז' חדשים³¹, שזה הי' בשביל תיקון הנשמה, והי' מספיק ע"ז ז' חדשים³⁰, וגבי אל³⁰ הי' בשביל תיקון החומרי, והוא תיקון הכלים, שע"ז צריכים יב"ח כו', וכמ"ש בע"ח שער אנ"ך³²). ונשמות אלו, גם בבואם לגוף, עיקר עבודתם הוא בביטול החומריות, ויש בהם באמת בחי' הביטול בחומר גופם יותר מבנשמתם כו'. וביטול חומרם אינו מצד הנשמה, היינו מה שהנשמה פועלת החומר³³, כ"א שבטלים בעצמם בעצם מהות חומרם כו'. וכמו דוד המע"ה³⁴ שהי' בבחי' ביטול בתכלית בחומר גופו, שהי' לב נשבר ונדכה, וכת³⁵ כי עני ואביון אני כו', וכת³⁶ ואנכי תולעת כו', אם לא שויתי ודוממתי כו'³⁷, שהי' בבחי' ביטול בתכלית בגופו כו'. וכמו שאנו רואין בהרבה בנ"א שיש בהם בחי' ביטול היש בעצם, שבקל מאד ישבר לבם החומרי ויתבטל מגסותו, וכלי שום השגה והתבוננות ואהו"ר שכליות, רק בבחי' אהו"ר טבעית, במעט התבוננות כו', והיינו מפני שיש בהם בחי' הביטול בעצם גופם החומרי כו'. דכמו שהן למעלה בבחי' עיבור, העיקר הוא ביטול חומרם, וכן כשירדו למטה, עיקר עבודתם הוא בהכנעת חומרם, ובכוחם להכניע חומר גופם בקל מחמת שרשם כו'. ובאל³⁸ וחנוך הי' הביטול הזה במדרג' גבוה, עד שעלו בגופם למעלה, מפני שנתגבר בכלי גופם בחי' הביטול אלקי לאין ביותר כו'. ועם היות שכ"ז הוא בחי' ב"ן דתיקון (וכמ"ש במ"א³⁸ דאל³⁸ הוא בחי' ב"ן דמ"ה), מ"מ, אין זה במדרג' התיקון ממש, להיות בחי' אין ויש במדה ומשקל, ולהיות בבחי' התיישבות בכלי, ושיהי' בחי' ההמשכה וגילוי כו', וכאן הרי הי' בבחי' עלי' והסתלקות, ומצד הכלים, שהיו בבחי' ביטול ביותר כו'.

קיצור. ויובן זה בתהו, שהאור הי' בתוקף הרצוא להיכלל בעצמות, בהמה, בה מ"ה, רק שהי' במורגש מאד, והכלי הי' בבחי' יש ביותר. והא בהא³⁹, כמו ברו"ש, כשהרצוא בביטול, גם השוב בביטול, וכמו בקיום המצות לייחדא קוב"ה ושכינת⁴⁰ בתחתונים, וגם בכדי לדבקה בו ולהמשיך אור, מפני שכך הוא רצה"ע. ובתהו, להיות

27) ראה בראשית ה, כד. תקו"ז תיקון ע (ק"ט, ב). תיב"ע עה"פ. תוד"ה פסוק – יבמות טז, ב. וראה אוה"ת סידור ע' רמג ואילך.

28) ראה מלכים ב, יא. וראה אוה"ת שם.

29) ראה סה"מ תר"ן ע' שנד ואילך. המשך תרס"ו ע' רז ואילך. סה"מ תרצ"ב ע' קפ. תרח"ץ ע' רנב ואילך. תש"ח ע' 210 ואילך. וראה לקמן פ"ש (ע' תרח ואילך). ח"ב ע' וא"סו. 30) = י"ב חודש (ראה שער האמונה לאדמו"ר האמצעי פס"ג (צח, ב). אוה"ת נח סד, ב ואילך. ביאורי הזהר להצ"צ ח"א ע' כב ואילך. סה"מ תרל"ז ח"א ע' נז. ח"ב ע' תרטז. תר"ן שם. המשך תרס"ו שם. וש"נ. סה"מ תרח"ץ ותש"ח שם. וראה לקו"ש ח"ב ע' 458).

31) תיב"ע שמות ב, ב. זח"א לא, ב. פרש"י שמות שם. עין חיים שער הכללים פ"ג. ועוד.

32) = שער אורות ניצוצין כלים (שער יט פ"א. וז"ל:

„האורות אינן עומדים בסוד העיבור רק ז' חדשים, ואח"כ נגמרו להתקן, והניצוצין נגמרים אחר ט' חדשים, והכלים נגמרים אחר י"ב חדשים, ולכן תמצא ג' עיבורים שיש בעולם, זמן ז' וט' וי"ב, כנוצר בגמרא [יבמות פ, ב] בהאי עובדא דאשתהי תריסר ירחי שתא ואכשריה רבה תוספאה".

33) פועלת החומר: אוצ"ל: פועלת בחומר.

34) = המלך עליו השלום.

35) תהלים פו, א.

36) שם כב, ז.

37) שם קלא, ב.

38) ראה מאמרי אדמו"ר הזקן מארז"ל ע' ריט. תקס"ה ח"ב ע' תתקנז. תקס"ו ח"א ס"ע קעח ואילך. תקע"א ריש ע' נ. ע' קסד. אוה"ת נ"ך ח"א ע' תעט. סה"מ עת"ר ס"ע תלא. לעיל פקע"ז. פרנ"ז (ע' תצג. ע' תשיז).

39) והא בהא: אוצ"ל: והא בהא תליא.

שהרצוא הי' במורגש, ע"כ השוב, דהיינו הכלי, הי' ביש ביותר, ולא נתאחדו, וזהו סבת השבירה, שנסתלקו האורות והכלים נפלו ונתפרדו. והמדרי' הב' הוא שהכלי בבחי' ביטול היש ביותר. ובמדרי' דתהו י"ל שז"ע וארעא אתבטלית⁴⁰. ובבחי' ב"ן דתיקון הוא כמו חנוך ואלי', דנשמות דב"ן הן בביטול חומרם מצ"ע, ונתבטלו בהם כ"כ עד שעלו למעלה. ועיקר ענין התיקון הוא בחי' התיישבות בכלי.

רצח) והנה יש מעלה בעליית הכלים כשעולים ג"כ עם האור, יותר מעליית האור לבד כו', כמ"ש באגה"ק בקו"א ד"ה להבין מ"ש בפע"ח⁴¹. אך זהו כשהעלי' היא בהדרגה, ונעשית כלי לאור עליון יותר כו'. וכמו בעליות דשבת, שכלים דברי' עולים באצי', שנעשים כלים לאור האצי', והאור מתיישב בתוכם כו', וכידוע⁴² במש"א⁴³ ביום השביעי נתעלה וישב על כסא כבודו, דכסא כבודו הן הכלים דברי' כו', דבשבת מתעלים באצי', ומאיר בהם אור האצי' כו', אבל לא בבחי' הסתלקות לגמרי כו', וכמשנת"ל פרע"ז⁴⁴ דענין ביטול במציאות דבחי' התיקון אין זה שיהי' בבחי' העדר המציאות לגמרי (כמו הושיט הקב"ה כו'⁴⁵), כ"א להיות במציאות, ובמציאות גופא הוא בבחי' בלתי מציאות לגמרי, שאז הוא בבחי' כלי עכ"פ, ויכול לקבל אור נעלה ביותר כו'.

וי"ל דאופן ביטול המציאות הזה הוא דוקא כאשר האור עושה הביטול בהכלי, דאם הביטול הוא בהכלי מצ"ע, שהיא בבחי' ביטול בעצם, אינה בבחי' כלי לקבל את האור, וכאילו אינה במציאות כלל (וכמובן יש בזה חילוקי מדרי' באופן העדר המציאות והעדר הכלי כו'), וזה שתהי' הכלי בבחי' ביטול במציאות, ומ"מ תהי' בבחי' כלי, זהו כאשר ביטול הכלי הוא ע"י האור כו'. ולזה צריכים ב' תנאים, הא', שהכלי תהי' בבחי' ביטול היש, שתהי' כלי אל האור כו' (דכאשר היא בגסות וישות לגמרי, הרי אינה כלי כלל כו', וכנ"ל במדרי' הא'), והב', שהאור יהי' בבחי' מאין ליש, שיהי' בבחי' ירידה והתיישבות בהכלי כו', ואז ע"י העבודה דאור וכלי, תהי' הכלי בבחי' ביטול במציאות, ותהי' מ"מ בבחי' כלי, ולאור וגילוי עליון ביותר כו', והיינו דבתחלה צ"ל הביטול דאו"כ שמצ"ע, ואח"כ ע"י העבודה בבחי' אור וכלי במציאה נכונה, יהי' ביטול הכלי בבחי' ביטול במציאות, ומ"מ תהי' בבחי' כלי כו'.

וזהו דבעבודה למטה בתחלת העבודה צ"ל תשו"ת, והו"ע שבירת החומר, להיות בו ביטול היש לאין, וכמו אין עומדין להתפלל אלא מתוך כובד ראש⁴⁶, בחי' הכנעה ושפלות כו'⁴⁷ (וכמשנת"ל פר"נ⁴⁸), דהנה, תפלה היא התגלות הכחות דנה"א, וקודם לזה צ"ל הכנעה ושפלות, שזהו ביטול החומריות וביטול הרצונות כו' (ואין זה שמשתנה הרצון, שאינו רוצה בענינים החומרניים כו', כ"א הוא שמבטל רצונותיו כו'), ואח"כ בתפלה הוא כוונת הלב, דהיינו השגה והתבוננות והתעוררות אהוי"ר כו', והוא התגלות הכחות דנה"א כו'. אבל שיהי' זה במדה ושיעור דוקא, והוא, שההתבוננות לא תהי' כמו השגת

(40) ראה בפרק הבא בסופו.

(45) סנהדרין לח, ב.

(41) קנו, ב. קנט, סע"א.

(46) ברכות רפ"ה (ל, ב).

(42) ראה סה"מ תרנ"ח ע' לו. תרס"ה ע' יא.

(47) ראה פרש"י ברכות שם. וראה לקו"ש חל"ד ע' 69

(43) ברכת יוצר לשבת.

הערה 18.

(44) ס"ע תשסח ואילך.

(48) ע' תרצ.

הנשמה מצ"ע, דהרי ההשגה של הנשמה מצ"ע ה"ה בבחי' הפשטה, ובמדרי' הגבוהות והנעלות באוא"ס ב"ה, שאין זה בערך השגת שכל הטבעי דנה"ב להשיג ענינים אלו ובאופן השגה כזאת כו', כ"א שההשגה תהי' מלוכשת בלבושי השגה, ובענינים טבעים, בכדי שיהי' מושג גם בשכל הטבעי, ויהי' בענינים כאלו שהן בערך השכל הטבעי שגם הוא יכול להשיג אותם כו'. וכמו"כ התפעלות הנה"א יהי' בבחי' מדה ושיעור, שהתפעלות תהי' עפ"י טו"ד, וכפי אופן ההשגה וההתבוננות כו', כי ההתפעלות של הנה"א מצ"ע, מה שהנה"א בעצמו מתפעל על אלקות, הרי אין זה שייך להנה"ב, וא"א שהנה"ב תתפעל בזה כו', וע"כ צ"ל ההתפעלות במדה ושיעור לפ"ע ההתבוננות באופן הנ"ל, וממילא ה"ז שייך גם לנה"ב, שגם הנה"ב מתפעל באהבה כו', וכמ"ש⁴⁹ ואהבת בכל לבכך, בשני יצריך כו'⁵⁰. ובכ"ז ה"ה מאיר את הנה"ב, דהשכל דנה"א מאיר את השכל הטבעי, שגם הוא יבין את הענין האלקי, וכן התפעלות המדות דנה"א פועלים בהנה"ב שגם הוא יתפעל באהבה כו'. וזהו בבחי' הרצוא כו'. וכמו"כ הוא בהשוב, שהוא ג"כ בבחי' ביטול כו', כנ"ל פרצ"ד⁵¹. וע"י שקידת העבודה ה"ה עולה מדרגא לדרגא, עד שמגיע למדרי' היותר עליונות כו'. וכ"ז הוא כשהביטול הוא ע"י האור, ה"ז בהדרגה, ועולה במדרי' גבוהות, דהיינו בבחי' ביטול בתכלית, ומ"מ הוא בבחי' כלי כו'.

וכמו"כ הוא ג"כ בתשובה, הגם דתשובה היא שלא בהדרגה, וכמו בתשו"ע דר"ה ויוהכ"פ שהיא שלא בהדרגה, וכמ"ש⁵² ממעמקים קראתיך, מעומק ופנימיות הנפש, שזהו מבחי' מקיפים דנפש, מקיף דחי' ומקיף דיחידה (שהן ב' מדרי' בתשו"ע כו', וכמ"ש במ"א⁵³), שזהו למעלה מהדרגת הכלים כו', ומ"מ צ"ל ג"כ בהדרגה, באופן שיהי' שייך להנה"ב, כי יכול להיות בתשו"ע שמתעורר הנה"א בתשובה אמיתית, ולהנה"ב אין זה נוגע כלל, וכמו שאנו רואין בכמה בנ"א, שאחר יוה"כ יכול להיות כמקודם כו', והעיקר הוא שיהי' נוגע לנה"ב, שיתקן דרכיו כו'. וע"ז הוא הקדמת תשו"ת קודם בחדש אלול, וידוע⁵⁴ דתשו"ת הוא היציאה מן הרע, ותשו"ע הוא מה שנכלל בהטוב כו', וחודש אלול הוא זמן התשובה בבחי' תשו"ת כו', והוא שיהי' ממארי דחושבנא⁵⁵ בפרטי מחדו"מ שלו כל השנה, ויעשה חשבון צדק בנפשו מכל מעשיו הלא טובים, ויתמרמר מאד בנפשו ע"ז, ויעקור רצונו מזה כו', ואז, כשבא לידי תשו"ע בר"ה ויוה"כ, יהי' זה נוגע להנה"ב כו', שע"י שבירת החומריות תחלה ע"י תשו"ת, אז אח"כ בתשו"ע יתהפך הנה"ב מרע לטוב כו'. וגם, בכדי שיבא לתשו"ע, צ"ל תחלה דתשו"ת⁵⁶, כי תשו"ע היא באמת מה שנותנים מלמעלה, ולכן הוא בר"ה ויוה"כ דוקא, שאז הוא הגילוי מלמעלה, וכמ"ש⁵⁷ חשף ה' את זרוע קדשו, והוא בחי' קירוב המאור אל הניצוץ כו'⁵⁸, ובכדי שיגיע לזה, הוא ע"י הקדמת

תתכד

(55) ראה זח"ג קעת, א. תניא פכ"ט (לו, ב). אגה"ת פ"ז (צז),

(א.)

(49) ואתחנן ו, ה (בדילוג).

(50) משנה ברכות נד, א. ספרי ופרש"י עה"פ.

(51) ע' תתיב.

(56) דתשו"ת: ההקדמה דתשו"ת.

(57) ישעי' נב, י. וראה זח"ג ריד, ב.

(52) תהלים קל, א.

(58) ראה דרך חיים ע' 26. ס"ע 41. ע' 48 ואילך. ע' 181.

(53) ראה גם ד"ה שיר המעלות ממעמקים תרס"ד (סה"מ

מאמרי אדמו"ר האמצעי תצא ע' תקכד. סה"מ תרנ"א ע' נג.

תרס"ד ע' רמז).

קונטרס העבודה ספ"ה.

(54) ראה מאמרי אדמו"ר האמצעי תצא ע' תרנז. אוה"ת

תצא ע' תקקצ. וראה גם לעיל פס"ג (ע' קנז).

תשו"ת כו', דבלא הקדמת תשו"ת, הרי יש העלמות והסתרים דנה"ב, שהנה"א מתעלם ומסתתר בהם, וכמ"ש⁵⁹ רשע מכתיר את הצדיק כו', וע"כ, גם שמאיר הגילוי בר"ה ויוה"כ, אין האור מגיע אליו להיות נרגש בו כו', רק ע"י הקדמת תשו"ת יכול להיות אח"כ בחי תשו"ע כו', וגם אז ה"ז פועל בנה"ב כו' כנ"ל.

וכ"ז הוא שהעבודה היא בהדרגה, והיינו שהנה"א פועל הביטול בנה"ב שמתעלה במדרי' עליונות בבחי' הביטול, ומ"מ, הוא בבחי' מציאות, לא בבחי' העדר המציאות כו', כ"א שהמציאות הוא במדרי' נעלית ביותר, ונעשה כלי לגילוי אור עליון ביותר כו', וכמו בענין ויעקב הלך לדרכו⁶⁰, שאחר התשובה הוא במדרי' גבוה ביותר כו'.

וזהו ביטול הכלי ע"י האור, שהוא בבחי' ביטול ממש, ובבחי' כלי כו'. ובאופן כזה הי' בגופו של משה⁶¹, דנשמתו הי' בבחי' אין ומ"ה ביותר, ומ"מ הי' בבחי' ירידה והמשכה ובבחי' התיישבות כו', שהרי כל ההמשכות היו ע"י משה, וכמ"ש⁶² תורה צוה לנו משה כו', וגם תורה היא בבחי' המשכה מלמעלמ"ט, והי' ע"י משה דוקא כו', והוא בחי' מ"ה דתיקון, שלא להיות בבחי' עלי' והסתלקות, כ"א בבחי' ירידה והמשכה להאיר בכלים כו', וגם העלי' היא בבחי' ביטול באופן שיהי' אח"כ בבחי' שוב כו', וכמ"ש במ"א⁶³. וכלי גופו הי' בבחי' ביטול היש לאין לפ"ע בחי' מ"ה דנשמה כו', והי' בבחי' ביטול במציאות, עד שהי' גופו כלי לאלקות, וכמ"ש⁶⁴ ודבר ה' אל משה פא"פ כו', וזה הי' ע"י עבודה בבחי' בירור ותיקון הגוף ע"י אור הנשמה כו', עד שנעשה בבחי' כלי ממש כו'. משא"כ כשבביטול הכלי הוא מצ"ע, ה"ז בבחי' עלי' והתכללות בבחי' העדר המציאות כו' (ומ"מ בחנוך ואל"י הרי גופם נעשה כלי לאור עליון, ולא בבחי' העדר המציאות ח"ו, והיינו לפי שזהו במדרי' דתיקון כו').

ובמדרי' דתהו, י"ל שז"ע מ"ש בספד"צ⁶⁵ וארעא אתבטלית, דבבחי' מל' לא הי' שבירה, כ"א ביטול, ואי' בכהאריז"ל⁶⁶, דלהיות המל' מקבלת בנינה מהספי' העליונות, וכאשר נשברו, היתה המל' בבחי' ביטול, וכאלו אינו כו'. וי"ל בדא"פ שזהו כענין הנ"ל בחי' ביטול היש ביותר בהכלי כו'. דהפרש בין שבירה וביטול הוא, דשבירה היא מצד הישות, וכנ"ל במדרי' הא', דישות הכלי הי' סיבת השבירה כו', וגם השבירה גופא היא בחי' ישות כו', וכמ"ש בלקו"ת בהבי' דראשי המטות⁶⁷, דהכלי בשבירתה אז היא בתכלית הישות, דכאשר היא שלמה, ה"ה מ"מ איזה כלי, והיינו שהיא בבחי' ביטול עכ"פ, משא"כ בשבירתה אז היא תכלית הישות שלה כו'. וזה"ע שבה"כ דתהו, שזהו מצד הישות, והשבירה גופא הוא בחי' יש כו', אבל ביטול הכלי אין זה ענין הישות, כ"א מה שהיא בבחי' אין וביטול ביותר כו'. וי"ל שז"ע וארעא אתבטלית כו'.

תרה

(63) ראה סה"מ תרמ"ט ע' רנו ואילך.

(64) תשא לג, יא.

(65) = בספרא דצניעותא (זח"ב קעו, ב).

(66) וזה הרקיע לזהר שם.

(67) מטות פב, ג.

(59) חבוקק א, ד.

(60) ויצא לב, ב. וראה לעיל פק"ח. פקצה' (ע' רפג). ס"ע

(תקמג)

(61) כנ"ל פרצ"ז (ע' תתכב).

(62) ברכה לג, ד.

קיצור. והרי יש מעלה בעליית הכלי עם האור, הנה זהו כשהוא בהדרגה, שנעשה כלי לאור עליון יותר, וכמו בעליות דשבת. וזהו הביטול דתיקון, שבמציאותו הוא בבחי' ביטול במציאות. וזה דוקא כשנעשה בהכלי ע"י האור, והוא ע"י הקדמת הביטול מצ"ע במדה נכונה. וכמו בעבודה צ"ל תחלה ההכנעה דכובד ראש, וע"כ בתפלה נעשה ביטול פנימי בנה"ב ע"י נה"א, וזהו כשהתבוננות היא לפ"ע הנה"ב, וכן התפעלות האהוי"ר במדה ושיעור. ואפי' תשובה דממעמקים קראתיך, צ"ל בהדרגה בבחי' שייכות להנה"ב, והוא ע"י הקדמת תשו"ת, מרירות על הריחוק, יבא לידי תשו"ע, והוא שייך לנה"ב. ובמשה הי' הביטול דתיקון, דעם היותו בחי' מ"ה, הי' בבחי' ירידה, וגופו הי' בטל במציאות, והי' כלי לאלקות (וחנוך ואל"י ג"כ נעשו כלים לאור עליון).

רצט) והמדרי' הג' היא המדרי' היותר גרוע, והוא שהאור הוא בבחי' מאין ליש ביותר, בתוקף ההתגלות ובתוקף הישות ביותר כו', והכלי אין בה בחי' ביטול היש כלל, וע"כ הכלי תוסיף כח להמשיכו ליש ביותר כו' (וי"ל דישות האור מצ"ע הוא מ"מ במדרי' הקדושה, והישות של הכלי ממשיכו בבחי' יש אל ההיפך ר"ל), שאז זה וזה גורם יחדיו יהי' מכוונים בבחי' יש גמור ונפרד לגמרי במדרי' תחתונה ביותר כו' (וי"ל דוגמא לזה, כמו לוחה"ר⁶⁸ שהי' ברעש גדול, בבחי' התגלות יתירה, ושלטה בהם ע"ה⁶⁹ כו', כמ"ש במ"א⁷¹, והוא שהערב רב שהי' בבחי' יש גמור עשו את העגל כו', וכמ"ש⁷² וירא העם, ואמרז"ל⁷³ כ"מ שנא' העם אלו ערב רב כו', דנש"י הן בבחי' ביטול בעצם כו', אבל הע"ר⁷⁴ שהיו בבחי' יש גמור ובתוקף ההתגלות⁷⁵, הורידו את האור ביותר כו'). וכמו הנפילים היו בארץ כו'⁷⁶, דשרש הנפילים הוא מבחי' התהו, שנק' אנשי שם⁷⁶, דבחי' שם ב"ן שנפל בשבה"כ כו'. והענין הוא, דרפ"ח ניצוצות שנפלו הן ניצוצי האור⁷⁷, ולכאו', הרי השבירה הי' בהכלים, והאורות נסתלקו למעלה, וא"כ מה"ע ניצוצי האור כו'. ובמ"א מבו⁷⁸, דלהיות שהאור הי' בהתלבשות בהכלי, ע"כ נשאר ניצוצות גם כשנשברו כו', וכמ"ש בלקו"ת בהבי' הנ"ל⁶⁷. אך לפי המבו' כאן שהאור לא נאחז בהכלי, צ"ל איך הוא כו'. אך הענין הוא, דזהו מצד ישות האור בעצמו כו', והיינו שנמשכו האורות לבחי' יש ביותר, וכאשר הכלי גם היא בלי ביטול היש כלל, ע"כ זו"ז⁷⁹ גורם שירדו ונפלו בתחתית המדרגה ביותר, והן הנק' נפילים כו', המה הגבורים⁷⁶, מגבורות עליונות דב"ן דתהו, אשר מעולם אנשי השם כו'⁷⁶ (ב"ן ורפ"ח בגימ' שם כו'⁸⁰). ודוגמא לזה היינו כמו נשמות הגבוהות שנפלו למטה בגופים גסים מאד, כמו העזי פנים, הנק' תקיפו דרא⁸¹, שלבם קשה כאבן, ולא יכנע לבבו לה' כלל בשום דבר כו', להיותו בתכלית הגסות והפירוד והישות,

(76 בראשית ו, ד.. וראה גם תורת חיים בראשית טז, סע"א ואילך.

(77 ראה עץ חיים שער יח (שער רפ"ח ניצוצין) פ"א.

(78 ראה מאמרי אדמו"ר הזקן תקס"ב ח"א ע' קצת. סה"מ תרמ"ט ע' רמט. תרנ"ה ע' ל (ועם הוספות כו' – סה"מ תרפ"ט ע' פט ואילך). תרס"ה ע' קג. לקמן ח"ב ע' ותתקפו.

(79) = זה וזה.

(80) ראה פרי עץ חיים שער הק"ש פ"ט. לקו"ת מצורע כה, ב. חוקת נו, סע"ד. ואתחנן יג, רע"א.

(81) ראה חגיגה יד, רע"א. וראה גם תורת חיים שם.

(68) = לוחות הראשונות.

(69) = עין הרע.

(70) תנחומא תשא לא. פרש"י תשא לד, ג.

(71) ראה סה"מ תרס"ה ע' קב.

(72) תשא לב, א. וראה מאמרי אדמו"ר האמצעי קונטרסים ע' רעג.

(73) ראה זח"ב מה, ב. עמק המלך שער יא (שער דיקנא

קדישא) פכ"א. שער יד (שער קרית ארבע) פק"ז-קח.

(74) = הערב רב.

(75) ראה גם תו"א יתרו עד, ג ואילך.

מפני ששרשם הוא מאורות תקיפים וחזקים דתהו דוקא, ובנפילתם למטה הן בבחי' תגבורת הרע ביותר כו', וכנמרוד גבור ציד כו'⁸², והן בני האלקי' שירדו ונפלו למטה, שנמשך האור גם הוא ברע גמור, ע"י ישות הכלי כו' (וזה להיפך לגמרי מביטל הגוף דחנוך ואל' כו'). ולזה יש חילוק בין רשעים גמורים שעושים תשובה לפרקים, לאותן שאינן עושין תשובה לעולם כו' (והו"ע רשע וטוב לו ורשע ורע לו כו'⁸³).

תרד

והמדרי' הד' הוא, שהאור הוא בבחי' מאין ליש, והכלי הוא בבחי' ביטול היש לאין, וכנ"ל במזיגה נכונה באופן שיהי' התחברות והתכללות האור והכלי כו', וכאשר אין זה במזיגה נכונה א"א להתקיים כו' (משנת"ל בג' חלוקות הנ"ל זהו בהאו"כ מצד עצמן, שהאור בעצם הוא בבחי' אין ביותר או בבחי' יש ביותר, וכן בהכלי, שמצ"ע היא בבחי' יש ביותר, שאינה נכללת בהאור, או שהיא בבחי' אין ביותר, בבחי' ביטול לגמרי כו', שכ"ז הוא בהם מצ"ע כו'. והחלוקה הד' היא במה שמחליפים פעולותיהם, שהאור נוטל פעולת הכלי, להיות בבחי' מאין ליש, והכלי נוטלת פעולת האור, להיות מיש לאין, רק שאין בזה מזיגה נכונה), והוא שהכלי היא בבחי' ביטול היש ביותר, ואינה בבחי' כלי לקבל אור כו' (ובאמת הוא בחי' ישות הכלי, דהיינו שהביטול גופא הוא בבחי' יש, לא כפי הכוונה העליונה, וע"כ הוא בבחי' ביטול ביותר כו', וכמשי"ת בענין התפלה כשהיא ביותר על עסק התורה כו'⁸⁴), או שהאור הוא בבחי' מאין ליש ביותר, ואינו בבחי' אור המאיר כלל כו'.

וכ"ז הוא במדרי' התהו, שהכל הוא בבחי' יש ומורגש, וע"כ אין הגבלה ומדה ושיעור הן בהאין והן בהיש, וכן בהמאין ליש ומיש לאין כו', והיינו שבהאין והביטול אין בזה שיעור, והיא בבחי' כליון וסילוק לגמרי, וכן בהיש אין שיעור, להיות בבחי' יש לגמרי כו', וגם במה שמאין ליש ומיש לאין, אין בזה מזיגה נכונה כלל, והכל הוא מצד המורגש כו'. והתקון בד' אופנים הוא ע"י ש' מ"ה, שהוא בחי' הביטול בבחי' הנחת עצמותו, שלא להיות כפי טבע העצמית⁸⁵, ולא כפי רצונו העצמי, כ"א כפי הכוונה העליונה כו'.

וע"פ הנ"ל יובן מ"ש² שופטים ושוטרים תתן לך כו'. דהנה אי' במאו"א⁸⁶ דשופט הוא בת"ת, כי ת"ת הוא ההתכללות, וזהו ע"י המשפט, שיהי' הכל במזיגה נכונה כו'. דהנה, משפט הוא בחי' הגבלה, שכל דבר על מקומו יבא כו', והוא המדה והשיעור בכל הע"ס בבחי' או"כ, בבחי' מאין ליש ומיש לאין, שיהי' במדה באופן שיהי' התיישבות האור בהכלי, ויהי' גילוי אלקות בעולם כו', דתכלית הכוונה בע"ס דאצי' שיהי' גילוי אלקות כו', והוא ע"י שהכלי הוא בבחי' הכנה לקבל את האור, וכן האור הוא מאין ליש במדה נכונה, ועי"ז יהי' התיישבות האור בכלי, ויהי' עי"ז גילוי האור כו'. וזהו שופטים כו' בכל שערך, דהנה⁸⁷, בזהר⁸⁸ הקשה עמ"ש⁸⁹ נודע בשערים בעלה, איך הוא נודע, דהרי בעלה הוא הקב"ה, דמ"ש נודע בשערים קאי על מ"ש קודם לזה⁹⁰ אשת חיל כו', דהיינו בחי'

(82) נח י, ט.

(83) ברכות ז, א. וראה תניא פי"א.

(84) ראה מאמרי אדמו"ר האמצעי שבהערה 1 (ע' שעה).

(85) טבע העצמית: אוצ"ל: טבעו העצמי.

(86) = במאורי אור (אות ש סעיף יא. הובא באוה"ת

שופטים ע' תתיז).

(87) ראה אוה"ת שופטים ע' תתכג ואילך. וראה גם ד"ה

שופטים תרכ"ט, תרמ"ב (סה"מ תרכ"ט ס"ע שיט ואילך.

תרמ"ב ע' תל ואילך).

(88) ח"א קג, א ואילך.

(89) משלי לא, כג.

(90) שם, י.

מל', ובעלה הוא קוב"ה כו', ואיך הוא נודע, והלא אוא"ס סתום ונעלם כו', אלא דאיהו אתייעדא ואתדביק בכל חו"ח⁹¹ לפום שיעורא דילי, לפום מה דמשער בלבי כו'⁸⁸, והיינו שע"י השגה והתבוננות אלקי ודבקות נפשו באלקות בהתעוררות אהוי"ר, עי"ז נודע כו'. ועז"א שופטים תתן לך בכל שעריך, שכ"ז יהי' במשפט במדה ושיעור, והיא ההשגה והתעוררות אהוי"ר יהי' במדידה ע"פ טו"ד כו'. וענין השופטים אי' במאו"א⁸⁶ שוטר הוא בחי' המל' כו', והוא להיות שבירת החומריות שזהו ע"י הרדי' והכאה כו'. ובכל שעריך⁹² אי' בש"ך עה"ת⁹³ שהן איברי הגוף כו'. ובס"י⁹⁴ אי', ושערים בנפש, והן ז' שערים, ב' עינים וב' אזנים ב' נקבי החוטם והפה, והוא שיהי' שבירת החומריות בכל החושים דראי' ושמיעה כו', וכמ"ש⁹⁵ ולא תתורו אחרי לבבכם ואחרי עיניכם, דעינא ולבא תרין סרסורא דעבירה כו'⁹⁶, וצ"ל עוצם עיניו מראות כו'⁹⁷, ונגד זה יהי' בחי' ראי' דקדושה, והו"ע שאו מרום עיניכם וראו כו'⁹⁸, וכמו"כ יהי' אוטם אזנו משמוע⁹⁷, ולהיות אשרי אדם שומע לי⁹⁹, וכמו זההרו בנשמע כו'¹⁰⁰, וכן בריח דתפלה¹⁰¹ ודבור דתורה, להיות פה המדבר בתו' ותפלה כו', ושלא ידבר דבורים שא"צ להיות, לא מבעי דבורים האסורים, אלא אפי' דב"ט, שזהו מפסיד מאד לנפש כו', וצ"ל שבירת החומריות בכל אלו העינים כו'. ואומרו אשר ה' אלקיך, הו"ע אורות וכלים, שיהי' במזיגה נכונה כו'. ולשבטיך הן י"ב גבולי אלכסונים¹⁰², שהוא התכללות המדות כו'. ועז"א צדק צדק תרדוף¹⁰³, והן ב' המדרי' דתורה ותפלה, דתפלה נק' צדק, כמ"ש¹⁰⁴ אני בצדק אחזה פניך, וכן התו' נק' צדק, וכמ"ש¹⁰⁵ תען כו' כי כל מצותיך צדק כו', דתפלה הוא ביטול הכלים, ותורה הוא המשכת האור כו', וכ"ז יהי' בצדק ובמישרים, שיהי' ביטול הכלי במדה ושיעור באופן שתהי' בבחי' כלי, ויהי' המשכת האור באופן שיהי' בבחי' אור המאיר כו'. ואומר למען תחי' וירשת כו', ירושת הארץ הוא ביטול הכלים, היפך מענין וארעא אתבטלית, שהו"ע העדר המציאות, וירושת הארץ הוא ביטול הכלי, שנעשית כלי לאור עליון יותר כו', ולמען תחי' הוא המשכת האור כו'. ובעומק יותר י"ל, דירשת הוא ביטול הכלי בבחי' ביטול במציאות כו', למען תחי' הו"ע ונחי' לפניו כו'¹⁰⁶, והוא הגילוי דלעתיד שיהי' גילוי בחי' עצמות א"ס¹⁰⁷, ומ"מ יהי' בבחי' כלי כו', שהרי לעתיד יהי' נשמות בגופים¹⁰⁸, רק שהגוף יהי' כלי לאלקות¹⁰⁹, כי יהי' ביטול החומריות לגמרי, והו"ע וחד חרוב¹¹⁰, שיהי' שמם מגשמיות וישות כו'¹¹¹, ומ"מ יהיו גופים, ויהיו כלים לאלקות כו', ועי"ז נשלם הכוונה דנתאווה הקב"ה

תרז

- (91) = חד וחד. (102) ראה לעיל פ"מ (ע' ז). וש"נ.
 (92) ראה אוה"ת שם ע' תתכב. ע' תתלב. ועוד.
 (93) שפתי כהן עה"ת לר' מרדכי הכהן מצפת (וינציאה, תרל"ג ח"ב ע' תסח).
 (94) = שופטים עה"פ.
 (95) = ובספר יצירה (פ"ד מי"ב).
 (96) שלח טו, לט.
 (97) ראה במדבר פ"ב, ב' פ"ז, ו. תנחומא שלח טו.
 (98) ירושלמי ברכות פ"א ה"ה. פרש"י שלח שם.
 (99) ע"פ ישעי' לג, טו.
 (100) שם מ, כו.
 (101) משלי ת, לד.
 (102) שמו"ר פכ"ז, ט. וראה לעיל פרצ"ה (ע' תתטז).
 (103) ראה ביאורי הזהר להצ"צ ח"א ע' תקעט. סה"מ
 (104) ר"ה לא, א. סנהדרין צז, א.
 (105) ר"ה לא, א. סנהדרין צז, א.
 (106) ראה אוה"ת תצוה ע' אתקעא. סה"מ תרל"ח ע' לב
 (107) ראה לקו"ת דרושים לר"ה סד, א. סה"מ תרנ"ט ע' כא.
 (108) רמב"ן בשער הגמול בסופו. לקו"ת צו טו, ג. סה"מ צ
 (109) להצ"צ יד, ב. אוה"ת חוקת ס"ע תתט.
 (110) ראה סה"מ תרל"ה ח"ב ע' שיו. תרל"ז ח"א ע' נו
 ואילך. ח"ב ע' תרטו ואילך. תרנ"ט ע' ר ואילך.
 (111) ר"ה לא, א. סנהדרין צז, א.
 (112) ראה אוה"ת תצוה ע' אתקעא. סה"מ תרל"ח ע' לב

להיות לו דירה בתחתונים כו'¹⁰⁹. וכ"ז ע"י ששופטים ושוטרים כו', שיהי' מדה ושיעור באו"כ, ובעבודה שע"פ טו"ד כו'. וזהו שופטים ושוטרים תתן לך כו' למען תחיי' וירשת כו', דתכלית הכוונה שיהי' ביטול הכלי, ותהי' בחי' כלי גילוי אור עליון כו', ובפרט להיות בחי' ביטול במציאות של הכלי, שע"י"ז יהי' הגילוי דלעתיד, בחי' ונחי' לפניו כו'. וע"ז צ"ל שופטים ושוטרים, והוא שיהי' שבירת החומריות, שזהו הכנת הכלי שתהי' כלי מוכן לקבל כו', וכענין תשו"ת כו', ושיהי' המשפט, שיהי' במדה נכונה בבחי' ביטול היש של הכלי, ובבחי' המשכת מאין ליש של האור כו'. וזהו צדק צדק תרדוף, בתפלה ותורה כו'. וע"י כ"ז יהי' גילוי בחי' עצמות א"ס ב"ה, וזהו"ע למען תחיי' וירשת את הארץ כו'.

קיצור. והמדרי' הג' הוא שהאור מאין ליש ביותר, והכלי אינו בטל כלל, שע"י"ז בא האור ליש ביותר, והו"ע ניצוצי האור שנפלו ג"כ, והן הנפילים ועזי' שבדור, שנק' תקיפא דרא. והמדרי' הד' הוא במה שהאו"כ מחליפים טבעם, לא תהי' הכלי בבחי' ביטול היש ביתר מכפי המדה, דאז אינה כלי לקבל, והאור לא יהי' מאין ליש ביותר, שלא יהי' בבחי' אור המאיר, כ"א יהי' במדה נכונה. ובזה יובן מ"ש שופטים ושוטרים, משפט, שיהי' במדה נכונה, בכל שעריך הוא העבודה בהתבוננות ואהוי"ר, גם הביטול דכח נה"ב. צדק צדק, תורה ותפלה, דכ"ז יהי' במשפט ובמדה נכונה¹¹².

כדבעי. ונת' כל המדרי' האלו באורות דתהו. הא' הוא ישות הכלי. והב' הוא הביטול של הכלי במדרי' נעלית ביותר, וכמו נשמות דשם ב"ן, הביטול מצד הגוף, ואינו העבודה האמיתית, כ"א בהתיישבות דוקא, ואפי' בתשו' הוא צ"ל ג"כ בהתיישבות, תשו"ת דחי' אלול שקודם תשו"ע דיו"כ, והג' מצד האור שהוא בא בבחי' יש, והכלי ג"כ יש, דזה וזה גורם להיות יניקה ח"ו. וכל הג' מדרי' הם באו"כ כמו שהם לעצמם. ואופן הד' הוא בהתחברותם, ובזה יש ג"כ ב' המדרי' וית' דב' המדרי' הוא בתו' ותפלה. והפועל תיקון הד' אופנים הוא ש' מ"ה, שפועל ביטול האור שיהי' בבחי' הנחת עצמותו, מה שלא הי' זה בתהו. ובזה יובן שופטים כו', דהנה אי' בזה ע"פ נודע בשערים כו' כל חד לפום מה דמשער בלבי, שע"י הדביקות ע"י"ז הוא הידיעה באלקות, דאצי' ממוצע, שהוא ע"י הע"ס באו"כ שהם השערי' להבאת והמשכת האור, ולזה צריכים שופטים שיהי' במשפט, היינו במדה ומשקל דאו"כ, ושוטרים הם הרודים, שהוא הביטול בנה"ב. ומ"מ יהי' זה בסדר והדרגה דוקא, כי בש"ך עה"ת מפרש שעריך על הד' חושים ב' עינים ב' אזנים ב' נקבי האף והפה, ובס"י מפרש שערי הנפש. והו' אשר ה"א נתון לך לשבטיך, שהשבטי' הם י"ב גבולי אלכסון, בחי' הביטול דוקא. ואח"כ צדק צדק כו', שהעיקר והתכלית הוא למען תחיי' וירשת את הארץ, שירושת הארץ היא התיישבות האוב"כ, שהוא היפך ענין וארעא אתבטלת שהי' בתהו מהעדר התיישבות, וירושת הארץ הוא בבחי' קיום, וע"ז למען תחיי', שהוא העילוי היותר נעלה, ונחי' לפניו, שכ"ז נעשה ע"י השופטים כו', ואז צדק צדק, תורה ותפלה במשקל היפה, ואז למען תחיי' וירשת את הארץ.

ואילך. אגרות קודש כ"ק אדמו"ר מהורש"ב ח"א ס"ע קכה ואילך. ע' קלו ואילך. לעיל פק"ג. פקפ"ה (ע' רסו. ע' תקיח). 112) ביומנו מקייץ שנה זו (תרד"ע) (ספר השיחות תורת שלום ע' 207 ואילך) כותב כ"ק אדמו"ר מהור"י"צ תוכן וקיצור ממאמר זה: יום ועש"ק הגיד ד"ח כדרכו, והתחיל שופטים ושוטרים תתן לך בכל שעריך אשר הוי' אלקיך נותן לך לשבטיך, ואח"כ אומר צדק צדק תרדוף למען תחיי' וירשת את הארץ, שייד' להמשך מענין התחברות דאו"כ, דמאחר דעיקר ההתחברות באו"כ הוא בפנימיות הכלים, בב' המדרי' מה שנותנים מקום זל"ה, והב' כי מקבלים זה מזה, והוא לפי שאו"כ הפכים בטבעם, שהכלים שהוא בחי' יש, תופס הנהגת האור להיות בבחי' ביטול מן היש לאין, והאור שענינו האין, נמשך בבחי' המשכה מאין ליש, ומחליפים טבעם, ובזה הוא היחוד שלהם, דאז הנה בהכרח שיהי' ההתכללות דאו"כ במדה ממוגת ובמשקל יפה דוקא, שהאור לא יומשך מאין ליש בבחי' יותר מדאי, כמו"כ בהביטול דיש של הכלי יהי' ג"כ במדה ומשקל יפה, דאל"כ הרי יהי' הסתלקות האור מן הכלי. והמשל מנר ופתילה, והביא בזה ד' אופנים, הא' שהפתילה אינה בטוב, וכמו פתילות ושמונים שאין מדליקין מהם בשבת, לפי שהאור קופץ ומסתלק. הב' שהפתילה נכללת בהאור ונשרפת, שהוא הכליון של הפתילה ואין בזה אור כלל. הג' שהפתילה עבה וגסה, ומשוחה בשמן, שהאש נאחז בה ברעש גדול, ושו"ר (רק את השמן) וגסות הפתילה נשאר. והד' שהאור והפתילה מתחברים אבל איננו במדה נכונה, ובזה ב' מדרי', הא' שהכלי איננו בביטולה בטוב, והב' שהאור אינו

בס"ד. ש"פ תצא, תרד"ע

ת רח כ"י תצא למלחמה על אויבך ונתנו ה' אלקיך בידך ושבת שבי^ג. וצ"ל מ"ש ונתנו ה' אלקיך בידך, דמשמעות ל' הבטחה, מה"ע הבטחה זו. גם מה"ע ושבת שבי, אחר שכבר אמר ונתנו, מהו עוד ושבת שבי כו'. והנה במד"ר^ד ע"פ^ה צא הלחם בעמלק אי, מכאן אתה למד שהיו שרוים תחת ענני הכבוד, דאין אומרים צא אלא למי שהוא שרוי בפנים, וא"כ כמו"כ כאן שאו' כי תצא למלחמה, היינו ג"כ למי ששרוי בפנים^ו, וצ"ל מה"ע ששרוי בפנים, ומהו היציאה מבפנים לחוץ להלחם כו'. ולהבין כ"ז ילה"ק משנת"ל^ז, דהתחברות והתכללות האורות והכלים הוא ע"י שמחליפים טבעם ופעולתם, דבעצם מהותם, האור הוא בכחי' אין, והכלים בכחי' יש, רק שמחליפים טבעם ופעולתם, שהאור הוא מאין ליש, והכלי מיש לאין, ועי"ז נעשה התחברות והתכללות שלהם כו'. וא"כ בהכרח שיהי' במזיגה נכונה, ובא"ל א"א שיהי' ההתכללות כו'. ונת' דכאשר אינו כדבעי, יש בזה ד' אופנים לגריעותא. הא', שהאור הוא בתכלית האין, והכלי בתכלית היש, שאז א"א להיות ההתחברות כלל. הב', כשהכלי היא מיש לאין ביותר, שאז אינה בכחי' כלי כלל. הג', כשהאור הוא מאין ליש ביותר, והכלי גם היא בכחי' יש, שזהו קצה האחרון לגריעותא. והד', כאשר האור הוא מאין ליש, והכלי מיש לאין, רק שאינו במזיגה נכונה, שאינה^ח נשלם בזה הכוונה העליונה כו'. והתיקון הוא ע"י ש' מ"ה, שהוא מבחי' עצמות א"ס, שהביטול בזה הוא בכחי' הנחת עצמותו, שהאור והכלי לא יהיו כפי טבעם העצמי, כ"א שיהיו כפי הכוונה העליונה כו'.

שי"ז) והנה^ט בתיקון הנ"ל יש בזה ב' עניני תיקון. הא', בהאו"כ מצ"ע, שהאור לא יהי' בכחי' אין ביותר, ויהי' באפשר להתחבר עם הכלי, והכלי לא תהי' בכחי' יש ביותר, שיהי' באפשרה להיות כלי לאור כו'. ובכלל זה הוא שהאור והכלי יהיו בערך זל"ז, שלפ"ע מעלת האור תהי' הכלי כו'. והתיקון הב' הוא בזה שמתחלפים פעולתיהם, שהאור הוא מאין ליש, והכלי היא מיש לאין, יהי' זה במזיגה נכונה כפי אמיתת הכוונה, שע"ז יהי' ההתחברות והתכללות שלהם כו'. דתיקון הא' הוא שמשנים טבעם, דטבע עצמם הוא שהאור הוא בכחי' אין, והכלי בכחי' יש, והתיקון הוא שמשנים טבעם, שהאור

(1) המאמר מיוסד, כנראה, על ד"ה והנה יש להבין כו' דמלכא משיחא במאמרי אדמו"ר האמצעי קונטרסים ע' שעב ואילך* – כנסמן לקמן בהערות.
מאמרים שכנראה מיוסדים על מאמר זה: המשך ר"ה תש"ז פכ"ב ואילך (סה"מ תש"ז ע' 172 ואילך). אני לדודי תשי"ב (סה"מ תשי"ב ע' שנח ואילך).
(2) תצא כא, י.

(3) שמור"ר פכ"ו, ג.
(4) בשלח יז, ט (ושם: וצא).
(5) ראה אוה"ת תצא ע' תתס. רד"ה כי תצא תרל"א. תרמ"ו. תרס"ה (סה"מ תרל"א ח"ב ע' תקיב. תרמ"ו ע' כו. תרס"ה ע' שיב).
(6) פרע"ט ואילך. פרפ"ד (לעיל ע' תשעד ואילך. ע' תשפו ואילך).
(7) פרצ"ו ואילך (ע' תתיח ואילך).
(8) שאינה: אוצ"ל: שאין, או: שאינו.
(9) בהבא לקמן – ראה מאמרי אדמו"ר האמצעי שבהערה

(* ובשינויים קלים – מאמרי אדמו"ר הזקן פרשיות ח"א ע' לז

לא יהי' בבחי' אין ביותר, והכלי לא תהי' בבחי' יש ביותר כו'. והתיקון הב' הוא שמשנים פעולותיהם, שהאור הוא מאין ליש והכלי מיש לאין במזיגה נכונה כו'. וזהו כמשנת"ל מפ' רנ"א ואילך¹⁰, בהתכללות הע"ס, שיש בזה ב' ענינים, הא', חלישות המדות בעצם, וזהו חלישות הטבע שלהם, שיתנו מקום זל"ז כו', והב' מה שמקבלים זמ"ז, כמו"כ הוא באופן תיקון הנ"ל.

ויובן זה בנשמות שבגופים, דהנה ידוע¹¹ דבכל אדם למטה יש בו בחי' מ"ה וב"ן, והיינו שהנשמה היא בחי' מ"ה, והגוף ונה"ט הוא בחי' ב"ן כו', דמ"ה גימ' אדם¹², וב"ן גימ' בהמה¹³. והו"ע וזרעתי את בית ישראל זרע אדם וזרע בהמה כו'¹⁴, זרע אדם הוא הנה"א, דשרשו מבחי' אדה"ע שעל הכסא כו', והנה"ב שרשו מפני שור שבמרכבה כו'¹⁵, ואו' ע"ז וזרעתי, כמו ונשמות אני עשית¹⁶, שהן ב' נשמות הנ"ל, והן בחי' מ"ה וב"ן כו'. ולכן, הנה"א הוא בבחי' אין וביטול בעצם מהותו, להיותו אלקות בעצם, ה"ה בבחי' אין כו', ויש בו טבע העלי', וכמ"ש¹⁷ רוח האדם העולה הוא למעלה, וכמ"ש¹⁸ רשפי רשפי אש שלהבת, שהנה"א הוא כמו הלהב שעולה תמיד למעלה להכלל באלקות כו'. הגם¹⁹ שהנשמות כבר יצאו ונפרדו מהכלים, כמ"ש באגה"ק סי' ק'²⁰, ומכ"ש שהן מרוחקים מן הקו כו', וזהו גם בנשמות דאצי', כמ"ש²¹, מ"מ, כללות הנשמות יש בהם טבע העלי', גם בנשמות דבי"ע, לפי שהן מ"מ אלקות, דגם נשמות דבי"ע הן אלקות בעצם מהותם, ע"כ יש בהם טבע העלי' וההתכללות כו'. ויובן זה בנשמות עוד יותר מבבחי' האור למעלה, שהרי הנשמות הן מהות ועצמות מקורן, דהיינו שאינו כמו האור, שהוא רק גילוי הארה מן העצם, משא"כ נשמות הן מהות העצם, רק שהן חלק מן העצם, דהיינו מקצת מן העצם כו'²¹, וע"כ יש בהם טבע העלי' אל העצמות, הגם שיצאו ונפרדו כו', מ"מ, מאחר שהן חלק מן העצם, איך שנא' בשרש הנשמות, אם מן האור, או למעלה מזה, דהיינו מן העצמות כו', ה"ה בבחי' חלק מן העצם, שהן חלק אלוך' ממעל כו'²², וע"כ יש בהם טבע העלי' אל העצמות כו'²³. והנה"ב הוא בחי' רוח הבהמה היורדת למטה, בבחי' ישות וחומריות כו'. וירדה הנשמה ונתלבשה בגוף ונה"ב, שיהי' בבחי' התחברות והתכללות, והוא, שהנה"א עם היותו בבחי' עלי' למעלה, יהי' בבחי' ירידה, היפך טבעו, להתלבש בנה"ב להחיותו ולהאירו כו', והנה"ב יהי' בבחי' ביטול, שיהי' כלי להנה"א, לקבל אורו ולחיות ממנו כו'. ויש בהרכבה זאת דנשמה וגוף, שהן אין ויש, מ"ה וב"ן, כל הד' אופנים הנ"ל.

תרמ

(16) ישע"י נו, טז. וראה תניא פ"א (ה, ב).

(17) ע"פ קהלת ג, כא.

(18) שה"ש ת, ו.

(19) ראה סה"מ תר"ן ע' רפח. סה"מ עטר"ת ע' רמו ואילך.

תרפ"ט ס"ע רב ואילך. ס"ע רמא ואילך.

(20) (קל, סע"א). וראה לעיל פפ"ח (ע' רכז).

(21) ראה מקומות שצויינו בהערה 19. 23. סה"מ תר"ם

ח"א ע' תכד.

(22) איוב לא, ב. תניא רפ"ב.

(23) ראה מאמרי אדמו"ר הזקן תקס"ב ח"א ס"ע רטו

ואילך. ע' רס.

(10) ע' תרצה ואילך.

(11) בהבא לקמן – ראה סה"מ תש"ז שבהערה 1.

(12) ראה פרדס שער כג (שער ערכי הכינויים) ערך אדם.

עץ חיים שער י (שער התיקון) פ"ג. שער לח (שער לאה ורחל)

פ"ב. שער לט (שער מ"ן ומ"ד) דרוש ה. ועוד.

(13) ראה עץ חיים שער מח (שער הקליפות) פ"ד. טעמי

המצות להרחי"ו ר"פ שמיני. לקוטי תורה להאריז"ל תהלים

סימן לו. דרך אמת לזח"א יח, ב.

(14) ירמ" לא, כו (בדילוג).

(15) ראה לקו"ת ויקרא ב, ב. לעיל פקפ"ח (ע' תקכז).

ובכ"מ.

הא', שהנשמה בשרשה היא מבחי' אין ומ"ה במעלה יתירה, וע"כ, גם בירידתה למטה אינה מתעלמת בגוף ונה"ב, שהנה"א הוא בהתגלות. ואין הכוונה בזה על הנשמות הגבוהות שאינם נתפסין בגשם כלל, דנשמות אלו שאינן נתפסים בגשם, גם הגשם שלהם אינו בבחי' גשם שיעלים ויסתיר על הנשמה כו', וכמשנת"ל פ' רצ"ח²⁴ בענין גופו של משה כו', וכאן הכוונה בנשמות שנתפסין בגשם, רק להיותם במדרי' גבוה ביותר בבחי' מ"ה, ע"כ, הגם שנתפסין בגשם, מ"מ, הנה"א הוא בהתגלות כו'. והענין הוא, דהנה באמת הרי האור דש' מ"ה אינו שייך שיתעלם ויסתתר, להיות שהוא אור עצמי, וכל אור עצמי אינו מקבל העלמות והסתרים כו', דהעלמות והסתרים שייך רק על הארה, שהיא הארה חיצונית, אבל על אור עצמי אינו שייך העלמות והסתרים כו'. וא"כ, הנשמה שהיא בחי' מ"ה, והיא אור עצמי כו', הרי אינו שייך שתתעלם כו'. ומה שהנשמה מ"מ מתעלמת בגוף ונה"ב, זהו מפני שבחי' מ"ה שבה בא בבחי' התעלמות כו', וכמשנת"ל פ' רע"א ובפרקים שאח"כ²⁵, בענין בקיעת ש' מ"ה, שעם הבקיעה ה"ה מתעלם, עם היות שהעצם הוא בוקע כו', ונת' שם דכמו"כ בנשמות, ע"י שנמשכים מיחוד זו"נ, מתעלם בחי' מ"ה שבהם, וע"כ באפשר שיתעלם בנה"ב כו'. והנה, גם כשהנשמה מתעלמת בנה"ב, אין זה שהיא מתעלמת בעצם, דהאור שלה בעצם אינו מתעלם באמת. וכמ"ש במ"א²⁶ ההפך בין הניצוצות דתהו ובין הנשמות, דניצוצות דתהו שנפלו בשבירה, הרי נתעלם האור שלהם גם בנפילתם בק"נ, שאינן בבחי' אור כו', ומכ"ש בנפילתן בגקה"ט שאין בהם טוב כלל²⁷, דכאמת א"א שאין בהם טוב²⁸, דא"כ במה הוא קיומם, אלא שהטוב אינו טוב, והיינו שאינו בבחי' אור כלל כו'. משא"כ בנשמות, כמה שהנשמה נופלת ר"ל, אפי' בגקה"ט, אינה מתעלמת לגמרי, שלא תהי' בבחי' אור כלל, כ"א היא מ"מ בבחי' אור, רק שהיא מתעלמה מאד בהלבושים דנה"ב, ואינה שייכה לשום הרגש ענין אלקי, והיא רחוקה מאד כו', אבל מ"מ אינה מתעלמת בעצם כו'. ובזה יש חילוקי מדרי' בנשמות, דאותן נשמות שהן בבחי' מ"ה במדרי' תחתונה, ה"ה מתעלמת יותר בגוף ונה"ב, ונשמות שהן במדרי' עליונה יותר בבחי' מ"ה, אינה מתעלמת בהתלבשותה בנה"ב, ואור הנשמה הוא בהתגלות יותר, שנרגש בו ענין אלקי ומתפעל בזה, והוא מה שתיכף יתפעל במוחו בגדולת ה', ומתבטל לאין האלקי בנקל מאד, שזהו משום דבחי' מ"ה דאדם שבנשמתו היא במדרי' עליונה ביותר. ואמנם, גופו שהוא הנה"ט²⁹ שנמשכה ע"י תאות הזיווג דאו"א³⁰, שנק' בהמה, ששרשה מהיכלות דק"נ, היא גסה ביותר, והיינו בכל מדות רעות, ובלי ביטול היש כלל כו'. ואין לאור הנשמה שייכות אל הגוף ונה"ט כלל, דהגם שמצד הנשמה הוא מתפעל מאד בענין אלקי, ופועל בו הזזה גדולה, ומתבטל באמת כו', אין זה נוגע אל הגוף כלל, וכשבא לדבר תאוה, לא יוכל לכבוש רוח תאותו כו', מפני שהגוף גם ועב בעצם, והנשמה אין לה שייכות אל הגוף לשלוט על רוח תאותו כו'. וכמו שרואין בכמה בנ"א הפכיים כאלו, דבשעה א' הוא טוב לגמרי, ובשעה הב' הוא להיפך לגמרי כו', והיינו, שזה מצד הנשמה, והוא אמת לפי

תרי

(28) ראה קיצורים והערות לתניא ע' ג. ע' קמג. סה"מ תרס"ה ע' קג ואילך. לקמן ח"ב פשע"ד (ע' ותשע). מקומות

שצויינו בהערה 26.

(29) = הנפש הטבעית.

(30) = דאב ואם.

(24) ע' תתכ.

(25) ע' תשנה ואילך.

(26) ראה סה"מ עת"ר ע' קמב ואילך. וראה גם סה"מ

עטר"ת ע' רמו. תרפ"ט ע' רו. ע' רמו ואילך.

(27) ראה תניא ספ"א. ספ"ו. וראה שם פ"זח.

שעה, וכאשר מתעורר מצד הנשמה הוא טוב באמת כו', וזה מצד הגוף כו'. עד שגם בזמנים שהן עת רצון מלמעלה, וכמו בעשי"ת, שאז הוא קירוב המאור אל הניצוץ כו'³¹, ה"ה מתפעל מאד בנפשו בקירוב אמיתי לפי שעה ובהתעוררות גדולה, אם שהתעוררות היא להיות בבחי' קירוב בתומ"צ כו', או שהתעוררות היא בהתעוררות תשובה גדולה כו', ה"ז רק לפי שעה, ואינה שייכה כלל להגוף והנה"ב כו'.

קיצור. ויבאר מדרי' הנ"ל בנשמה למטה. דהנה, הנשמה והנה"ט הן מ"ה וב"ן, הנשמה, בחי' מ"ה, היא אין בעצם, ויש בה טבע העלי', עם היותה נבדל מן העצם, מפני שהיא חלק מן העצם²¹. וכל נשמה, הגם שמתעלמת בהמשכתה למטה, ולכן מתלבשת בגוף ונה"ט, היא מ"מ אור (לא כמו נצוצות דתהו). וכאשר היא ממדרי' עליונות דמ"ה, הנה הגם שנתפסת בגשם, היא מ"מ בבחי' גילוי אור, ומתפעלת מאד מאלקות. והגוף והנה"ט הוא גס ביותר, ואין להם שייכות זל"ז, וגם שמתפעל בנשמתו בתומ"צ והתעוררות תשובה, אין זה שייך אל הגוף ונה"ב.

שא) והנה ההתעוררות תשובה יש לבאר בשני אופנים, הא', שהתעוררות היא שלא טוב לו היותו למטה, שאינו מוצא שום עונג ונח"ר מהיותו למטה לכוש בגוף ונה"ט. וזה שבשעת קירוב המאור, שנרגש בו האור עליון, נעשה בו התעוררות זאת, שלא טוב לו מהיותו למטה, וצר לו מאד מזה, והוא חפץ ומשתוקק מאד להיות רק בבחי' עלי' והתכללות למעלה כו'. ואינו נותן חשבון לנפשו הן בהלא טוב שלו והן בהטוב שלו, והיינו שאין לו חשבון בנפשו מה לא טוב לו היותו למטה (וואס איז עם ניט גוט), שיכול להיות מפני שנשמתו באה בבחי' צמצום בירידתה למטה, שבהכרח שמתצמצם אורה בירידתה כו', וכ"ש בהכחות שלה, שאין השגתה למטה דומה כלל כמו השגתה למע', וכמו השגת הנשמות בג"ע כו', וזה לא טוב לו כו', או שהלא טוב הוא מההעלמות וההסתרים שלמטה ומהענינים ההפכיים כו'. ואם הי' לו חשבון בנפשו מהלא טוב, מהצמצומים של הנפש, ומזה שהכחות דהשגה ואהוי"ר אינם כמו היותם למעלה, הלא לכל דבר יש תיקון, וישתדל שתהי' השגת נפשו למטה כל מה שאפשר להיות בטוב. וגם הי' מוצא היתרון שיש למטה, והוא מ"ש³² וירם קרן לעמו, בחי' המשכה עצמיות דתו', שזהו דוקא למטה, ולא יש להנשמה למעלה אור כזה, ורק לאחר עבודתה למטה בעלייתה לג"ע, יש לה זיו תורתו ועבודתו כו'³³, ולמטה דוקא יש המשכה עצמיות דתורה, שבא בהשגה, ותופס בזה בבחי' עצמיות כו'. ואם הי' לו חשבון צדק בהלא טוב מההסתרים ומהענינים ההפכיים, הרי הי' לו זה בבחי' מרירות ובתשו' אמיתית שיתקן דרכיו כו'. וכאן הרי אינו מתעורר לתקן דרכו, רק לצאת כו', והיינו מפני שאין לו חשבון מה לא טוב לו, רק שלא טוב לו מה שהוא למטה בלי חשבון כלל כו'. וכמו"כ אם הי' לו חשבון בהטוב, לא הי' צר לו היותו למטה, אדרבא, הי' לו עונג בזה, ואז גם רצונו בהעלי' הי' בהדרגה, ובאיזה מבוקש טוב, כי ע"י הנחה ותנועה זו בנפשו בהטוב למטה, עי"ז הי' העלי' ג"כ במבוקש טוב,

תריא

(32) תהלים קמח, יד. וראה לעיל פמ"ט (ע' קיג).

(33) ראה תניא פל"ט (ב, ב).

(31) ראה דרך חיים ע' 26, ס"ע 41. ע' 48 ואילך. ע' 181.

מאמרי אדמו"ר האמצעי תצא ע' תקכד. סה"מ תרנ"א ע' נג.

קונטרס העבודה ספ"ה.

שהיתה העלי' בבחי' קירוב ודביקות, או בבחי' נתינה ומסירה (איבער געגעבנקייט). אך באופן הנ"ל, כשם שאין לו חשבון בעניניו למטה, כמו"כ גם חפצו ותשוקתו בהעלי' הוא בלי שום איזה מבוקש כלל, ואין בזה לא קירוב אמיתי, וכ"ש שאינו בבחי' נתינה כו', כי אין לו הרגש בענין העלי', שרוצה להיות בבחי' קירוב וכה"ג, כ"א ההרגש וכל ענינו הוא שאינו רוצה להיות למטה, וכל חפצו הוא לצאת כו'. ובד"כ הוא שאינו רוצה להיות היפך טבעו, והוא בחי' מורגש, שאינו רוצה בהירידה, כ"א להיות כטבעו לצאת ולעלות כו'.

והאופן הב' הוא, שההתעוררות תשו' הוא שלא טוב לו מעניניו הפרטים בסו"מ וע"ט, וזה מביא אותו להתפעלות גדולה ביותר כו', כי מצד הנשמה באמת אינו יכול לנשוא את הענינים ההפכיים מאלקות, וע"כ הוא מתעורר בהתעוררות גדולה ביותר כו'. אבל אין זה בהרגש פנימי, והיינו שאינו א' פנימיות'דיקער דערהער, כ"א א' התפעלות'דיקער דערהער, וע"כ ההתפעלות היא לא בהדרגה, כ"א בהתעוררות גדולה ביותר (שזה מצד הנשמה כו'), ומאד מאד לא טוב לו, ואינו מוצא נוחם לנפשו כלל, ואלו הי' ביכולתו לצאת מן הגוף, הי' חפץ בזה מאד, אבל זאת הוא חפץ להשליך הכל מנגד, ולהיות מופשט מכל עניני הגוף לגמרי, ורק בזה ימצא נוחם לנפשו כו', והיינו שברצון זה שנעשה אצלו בעת ההיא להשליך הכל כו', שבאמת הוא רק מדמה לבד, שמדמה להשליך הכל מנגד, ובזה ימצא נוחם לנפשו כו'. וכ"ז הוא רק לשעתה, וכאשר יוצא מהתעוררות זאת, ובא אל עניני הגוף, אינו נמצא בזה גם רושם מהתעוררות הקודמת.

ובאמת באמיתת התשובה צ"ל כן, להשליך חיינו מנגד, אך זה כאשר התשובה היא מן הנה"ב, דכאשר הנה"ב נעשה לו צר מעניניו ורוצה להשליך הכל מנגד, הכוונה בזה על החומריות, כי הנה"ב אין בו הרצון לצאת לגמרי (ניט לעבן), כי טבעו הוא בבחי' ירידה כו', וע"כ, מה שהנה"ב חפץ להשליך הכל מנגד, הוא לצאת ולהשליך החומריות שלו, וזה טוב כו'. אבל הנה"א כשרוצה להשליך הכל מנגד, אין זה ענין אמיתי כו', כי באמת הוא רוצה לצאת מן הגוף, רק שאינו יכול, וע"כ ה"ז בא ברצון להשליך הכל כו', אבל אין בזה הגבלה (משום שבהעלם לא זה לבד³⁴ הוא רצונו האמיתי), ה"ז בבחי' התעוררות לבד, ואין בזה ענין אמיתי, וע"ד תפסת³⁵ מרובה לא תפסת מקצת כו', וע"כ, כאשר יוצא מהתעוררות, ובפרט בהמשך איזה זמן מה, אינו נשאר מהקודם מאומה, ואינו יכול לשלוט כלל על רוח תאוותיו, או שאינו חושב בזה כלל לשלוט על הטבעית שלו כו'. וזהו מפני שההתעוררות הי' מצד הנשמה לבד, ולא הי' בבחי' שייכות אל הגוף (היינו שהלא טוב יהי' בהרגש פנימי, וגם לא יש בו הרגש הטוב הבא מן הגוף בקיום המצות בפועל וכה"ג, שגם למוד התורה וכל עשיות הטוב הן ע"י הגוף, שכל ההרגש הזה אין לו אז שירצה בזה), ואין להגוף חלק בזה שיתעורר גם הוא בתשובה כו'. דכאשר ההתעוררות תשובה בהנה"א היא מההרגש פנימי בהלא טוב בעניני הפרטים שלו שמצד הנה"ב (והוא כשעושה חשבון צדק בנפשו און מיט א' שטארקע צו גיטראָגענקייט), ה"ז פועל ביטול גדול בהנה"ב כו'. וכידוע המשל³⁶ מאמת המים, כשסותמין אותה, ה"ה שוברת

תריב

(36) לקו"ת מטעי צא, ג. ר"ה נה, ג. שה"ש מט, סע"א.
אוה"ת וישב רנד, ב. סה"מ תרצ"ז ע' 244 ואילך.

(34) לבד: בסה"מ תש"ז שבהערה 1: בלבד.
(35) ראה תו"כ מצורע טו, כה. ר"ה ד, ב.

את הסתימה (לבד מה שלוקחת הסתימה אתה), וכמו"כ כאשר הנה"א הוא במיצר והסתר הנה"ב, הנה כאשר יוצא מהמיצר הזה, ה"ז שובר את החומריות והעביות דנה"ב, שמתבטל במהות חומריותו כו'.

ובאמת צ"ל שגם הנה"ב יתפעל בתשובה (שזהו עד"מ שהמים לוקחים אתם את הסתימה כו'), והיינו, לא רק שהנה"א צר לו מעניני הנה"ב ומההעלמות כו', כ"א שהנה"ב יהי' לו צר מאד מעניניו כו', והיא אמיתית התשו', כשהיא בשניהם, בנה"א ובנה"ב כו'. ובנה"ב דוקא שייך ענין זה שצר לו כ"כ עד שאינו מוצא נוחם לנפשו כלל, מפני שהוא החייב בזה, ועוד, מפני שהוא מן הקל"י כו'. דהנה, בנה"א באמת אינו שייך ענין זה שלא ימצא נוחם לנפשו, הא', שהרי הוא אינו החייב בזה, והעיקר הוא, מפני שהוא אלקות בעצם מהותו, ובאלקות אינו שייך שפלות כזו (אַזְאֵ אַרְאָפְגִיפְאֵלְנִקִיט בא זיך כו'). והאמת הוא שהמיצר והלא טוב מהענינים הלא טובים הוא בנה"א יותר הרבה מבנה"ב, אך זהו מפני שזה היפך רצה"ע לגמרי, וזהו מורגש בהנה"א ביותר כו', דגם בהנה"ב צ"ל נרגש איך שהוא היפך רצה"ע כו', אבל בנה"א, להיותו אלקות, ה"ז נרגש ביותר כו'. ועוד זאת, מצד טומאת נפשו כו', שהרי הנה"ב הוא מהקל"י (ועם היות שמצ"ע הוא בק"ג, וע"י הענינים הלא טובים, אפי' כשהן תאוות היתר, ה"ה יורד ברע גמור, ומכ"ש באיזה חטא ועון ר"ל, מ"מ, אין זה דומה כמו בהנה"א כו'), והנה"א הרי הוא אלקות, והרי טומאת נפשו נוגע מאד, וכמ"ש בסש"ב³⁷ דאין לך עלבון גדול מזה כו', שזהו בירידת נפשו, וכמו"כ מה שפעל הירידה למעלה בבחי' גלות השכינה כו', וע"כ המיצר דנה"א הוא גדול מאד כו'. אבל מ"מ אינו שייך בו שפלות זו (דיא אַרְאָפְגִיפְאֵלְנִקִיט) שלא ימצא נוחם לנפשו כלל (שזהו כמו רקבון דעצבות כו'), רק בהנה"ב שייך שפלות זו, מפני שהוא החייב בזה, ומפני שהוא מהקל"י, ע"כ המיצר שלו הוא שלא ימצא מקום לעצמו כלל כו', ובזה נשבר בעצם מהותו, עד שנשתנה ממהותו כו' (וע"ד מיני' ובי' לישד'י' בי' נרגא כו'³⁸), וכנודע בכע"ת אמיתים, שמתהפכים מן הקצה אל הקצה³⁹, ומשתנים ממהות למהות אחר ממש כו'. אבל כאשר התשובה היא מצד הנה"א בלבד (והיא באמת אינו אמיתית גם מצד הנה"א, והיא במדמה לבד כו', כנ"ל, וזה בלבד מספיק דמשו"ז אינו פועל מאומה בתיקון דרכיו ומעשיו שמצד הנה"ב כו', וגם מפני שאינו בבחי' חשבון בנפשו ולא בבחי' הרגש פנימי כו', כנ"ל), אין זה שייך להנה"ב כלל כו'.

וכמו"כ הוא ג"כ בעבודה בתפלה, שיכול להיות התעוררות גדולה בתפלה מצד הנה"א (וזה ג"כ רק בבחי' מקיף כו'), ואינו בבחי' שייכות כלל להנה"ב כו', ולאחר התפלה אינו נשאר אפי' רושם ממנה, וע"כ, כאשר בא לאיזה דבר תאוה, אינו יכול לכבוש רוח תאוותו, וגם אינו חושב כלל לאכפ"י עצמו כו', דכאשר הוא בעניני הגוף, אין להנשמה חלק בזה שתפעול על הגוף והטבעית כו', דכשם שבהתעוררות לא יש חלק להנה"ב, כמו"כ כשהוא בעניני העולם אין בזה חלק להנה"א כו', והיינו שאין להנשמה והגוף

(39) ראה גם לקו"ת דברים א, ב. ובכ"מ.

(37) פכ"ד (לא, א).

(38) ראה סנהדרין לט, ב. תניא רפ"א.

שייכות זה לזה, וכל א' מהם עומד על טבעו העצמי, הנשמה היא בבחי' אין ביותר, והגוף הוא בבחי' היש ביותר כו' (ושניהם אינם כפי הכוונה האמיתית כלל כו').

והב' ⁴⁰ הוא להיפך מן הקצה, שגופו, בחי' ב"ן, בגימ' בהמה, הוא בבחי' ביטול היש בקל מאד, כמו מי שלבו רך כקנה ⁴¹ לשוב בתשובה תמיד בהכנעה אמיתית וברוח נשברה מאד, וגם בעבודה שבלב ⁴² בתפלה, מיד יתפעל לבו הטבעי גם הוא להבטל לפני ה' יותר מהתפעלות אור הנשמה כו', דבהנשמה אין הענין נרגש כ"כ להיות בה בחי' הביטול באמת, כ"א הרגש הענין הוא בהגוף ונה"ט, להיותו לב נשבר בעצם, לכן כל ענין אלקי פועל בו הביטול והשפלות ביותר, ואין זה שהנשמה פועלת בהנה"ט, רק מצד עצמו כו' (וההתפעלות הוא רק מכללות הענין, כי אינו שייך לאיזה השגה פנימיות ופרטיות בהתרחבות הענין, לפי שאין לו כלים לזה, דהיינו שהחושים שלו אינם כלים לקבל איזה ענין בהתרחבות והתיישבות, כי מכווץ ובטל הוא בכל הכחות, וכאלו אינם כו', ורק הרגש כללות הענין מספיק לו לפעול בו הביטול בהגוף ונה"ט, להיותו כלי שבור בעצם כו') (וכמו השפל בעצם, שאינו מוצא שום מעלה ומציאות לעצמו כלל, וכמשנת"ל פ' רע"ז ⁴³ ההפרש בין עניו לשפל, דעניו הוא שהוא בבחי' מציאות, ועם זה הוא בבחי' ביטול בתכלית, עד שאינו שום מציאות בעצמו כלל, והשפל הוא בבחי' העדר המציאות לגמרי כו'), וממילא בכללותו אינו בבחי' כלי כלל, וה"ה כאלו אינו כו' (וכמשנת"ל פרק הנ"ל ⁴³, דמשה שנא' בו ⁴⁴ והאיש משה עניו מאד, ה' כלי לעצמות א"ס כו', משא"כ בביטול הכלי בבחי' העדר המציאות, אינו בבחי' כלי כלל כו').

תריג

קיצור. והנה ההתעוררות דתשובה הוא בב' אופנים, הא', שלא טוב לו היותו למטה, אבל צ"ח חשבון והרגש בנפשו מהו הלא טוב, אם מצד עצם הירידה וצמצום הנפש בשכלו ומדותיו, הרי ישתדל בהתגלות שכלו ומדותיו האלקית, וישמח נפשו בקיום התו"מ, דלמטה דוקא הן בבחי' המשכה עצמיות, ואם מן ההעלמות והסתרים, הרי ישתדל לתקן דרכו, וכאשר הוא בלא חשבון, ה"ז רק התפעלות בלי מבוקש ובלי תועלת, ובעצם הוא שאינו חפץ להיות היפך טבעו בירידתה למטה. והב', שההתעוררות היא מהפרטים דסו"מ וע"ט, שהנשמה מתפעלת מאד מזה, וכאשר הוא בהרגש פנימי, ה"ז בתשובה אמיתית ופנימיות, ושובר חומריות הנה"ב, וגם הנה"ב לא טוב לו מאד, ואינו מוצא נוחם לנפשו (ויבאר שהנה"א שהצער שלו גדול ביותר מהיפך רצה"ע, ומירידת וטומאת נפשו ר"ל, מ"מ, להיותו אלקות, אינו שייך נפילת רוח כזאת שלא ימצא נוחם לנפשו, רק הנה"ב, להיותו מהקלי', והוא החייב בזה, הצער הוא שאינו מוצא נוחם לנפשו). ובזה הוא מתהפך בעצם מהותו. אבל כאשר הוא בהתפעלות לבד, ה"ז בהתגברות ביותר לפי שעה, והוא שרוצה לצאת מהגוף לגמרי, ועכ"פ להשליך כל עניני חייו מנגד, וזה רק מדמה לבד, ומסתפק בזה, ואינו נשאר מזה שום רושם (וענין להשליך חייו מנגד שייך בהנה"ב, והוא השלכת החומריות). והמדרי' הב', שבהנשמה אינו נרגש כ"כ ענין אלקי, והגוף ונה"ט הוא

(43) ע' תשסט.

(44) בהעלותך יב, ג.

(40) והב': ראה לעיל פ"ש (ע' תתל).

(41) ראה תענית כ, א. וראה לעיל פפ"א (ע' רו).

(42) ראה תענית ב, סע"א.

בביטול היש בעצם, ומתפעל מאד מכל ענין אלקי, שמתבטל כאלו אינו, וההתפעלות הוא מכללות הענין, כי אינו כלי לקבלה ממש.

(שב) והנה שני האופנים הנ"ל, אינם כפי הכוונה העליונה בירידת הנשמה למטה, שהכוונה היא להאיר את הגוף לתקנו ולזככו ולהאיר חלקו בעולם כו', והיינו שכל עבודת הנשמה יהי' בבחי' שייכות אל הגוף ונה"ט, וכמ"ש⁴⁵ כי לי בני' עבדים, שעובדים עבודתם לזכך את הגוף ונה"ט כו' (ועבודת הנשמה האמיתית מצ"ע זהו שכר עבודתה כו', וכמו בתפלה דשבת, להתענג על ה'⁴⁶, שזה קבלת שכר, דמי שטרח בע"ש דוקא בעבודה דששת ימי החול, יאכל בשבת כו'⁴⁷, וכמ"ש במ"א⁴⁸), והיינו, הן בעסק התו' והמצות, דמעיקרא כי עביד אינש אדעתא דנפשו עביד⁴⁹, לזכך נפשו, שהתו' נק' עוז ותושי'⁵⁰, שמתשת כח הנה"ב ומגברת כח הנה"א כו'. וזה אם בהתיקון שע"י התורה עצמה, או מה שהתורה מסייעה בעבודה דתפלה כו', וכמשנת"ל פקע"ו⁵¹, והוא שיש חילוקי מדרי' בנשמות, יש נשמות דעיקר עבודתן הוא בתפלה, דבתפלה הוא התגלות הכחות דנה"א, ומתישים את כח הנה"ב כו', רק שזהו ע"י סיוע התורה שקודם התפלה כו', ויש נשמות שעיקר עבודתן הוא עסק התורה, שע"י התורה עצמה נעשה התגברות הנה"א והתשת כח הנה"ב כו' (ולמוד התורה לשמה, זהו שכר הנשמה כו'. וגם בזה יש בירור ותיקון בכללות העולם, וכמא'⁵² ר"י כולהו תנויי בנזיקין כו', וגם שהכוונה האמיתית היא ליחדא קוב"ה ושכינתא בתחתונים כו', וכמ"ש בסש"ב ספ"י⁵³ ולא בכדי לדבקה בו ית' לבד לרוות צמאון נפשם כו', אלא כדפי' בתי'⁵⁴ איזהו חסיד כו'). וכן בקיום המצות הוא בכדי לקשר נה"ט לאלקות כו'. וזה במדרי' הבינונים, דבצדיקים ענין קיום המצות הוא לאתקנא רזא דשמ"י⁵⁵, דהיינו להוסיף אורות באצי' כו', וכמ"ש במ"א⁵⁶, אבל עבודת הבינונים בקיום המצות הוא לקשר את הנה"ב כו'. וכנודע דמצות יש להם סגולה פרטי' לקשר את הנה"ט כו', כמ"ש בתו"א ד"ה מי כה' אלקינו המגביהי כו'⁵⁷, וגם יש עבודה פרטיות בכל מצוה, כמו תפלין, לשעבד הלב והמוח כו'⁵⁸, וכמ"ש בסש"ב פמ"א⁵⁹, וכמו אתרוג, אל⁶⁰ תבאני רגל גאוה כו'⁶¹, וכה"ג בכל מצוה כו' (ושכר עבודת המצות הו"ע מצותי, וכידוע⁶² שיש

שער לט (שער מ"ן ומ"ד) דרוש יא סימן טז. תניא קונטרס אחרון ד"ה להבין מ"ש בפע"ח (קנה, א). אוה"ת מקץ התקעת, ב. סה"מ תרמ"ב ע' קה.

(57) מקץ לת, ג.

(58) ראה שו"ע או"ח סכ"ה ס"ה. שו"ע אדה"ז שם סי"א.

סידור אדה"ז במקומו.

(59) נו, ב.

(60) תהלים לו, יב.

(61) מושב זקנים עה"ת בראשית ג, ג. ספר דן ידין להר"ש

מאסטרפוליא מאמר יב. ספר הליקוטים להאריז"ל תהלים עה"פ. פנים יפות פ' אמור. אור המאיר (לר' זאב וואלף מזיטאמיר) דרוש לסוכות (מא, א – בדפוס ווארשא, תרמ"ג). וראה גם סה"מ תרנ"ד ס"ע קמט ואילך. תרנ"ט ע' רלה. תרפ"ב ע' עז. לקר"ש ח"ד ע' 1163.

(62) ראה לקו"ת במדבר ט, ג. סה"מ תרכ"ט ע' קמח. תרנ"ט

ע' כג.

(45) בהר כה, נה.

(46) ע"פ ישעי' נח, יד. תהלים לז, ד.

(47) ע"ז ג, סע"א.

(48) ראה לקו"ת ברכה צז, א. פירוש המלות ספ"ע (מה, א).

מאמרי אדמו"ר האמצעי בשלח ע' רנג.

(49) פסחים סח, סע"ב.

(50) ראה מכילתא בשלח טו, ב. מכילתא דרשב"י יתרו יט,

טז. ויקר' פלא, ה. סנהדרין כו, ב. תו"א יתרו טז, סע"א ואילך.

תורת חיים שם רנא, א ואילך.

(51) ע' תפט ואילך.

(52) ברכות כ, א. תענית כד, סע"א. סנהדרין קו, ב. וראה

לעיל פקע"ג. פקע"ט. פרמ"ב (ע' תעז. ס"ע תקב. ע' תרסט).

(53) טו, ב.

(54) = בתיקונים (ראה תיקוני זהר בהקדמה (א, סע"ב)).

(55) ראה תו"א שמות מט, ריש ע"ד. יתרו סז, ד.

(56) ראה פרי עץ חיים בהקדמה (למהר"ג שפירא). עץ חיים

מצות ה' 63 ומצותי 64 כו'. או שז"ע עבדי הם, וכמ"ש 45 כי לי בני עבדים עבדי הם, דענין עבדי הוא בחי' יר"ע, וכמו משה עבדי כו' 65, דמ"ש כי לי בני עבדים הוא בחי' יר"ת, ועבדי זהו בחי' יר"ע כו', וזהו שכר עבודתה כו'). והן 66 בעבודה בהתבוננות אלקי יהי' בבחי' שייכות אל הגוף ונה"ט כו', והיינו שלא יתפעל בנפשו ביותר בהרגש הענין האלקי שבהתבוננות, שיבוא לידי התפעלות יתירה, ובבחי' הפשטה מהכחות הטבעיים, כ"א אדרבא, להשקיט התפעלות הנפש, ולעצור בעד כחות הנפש שלא יתפעלו כ"כ, ויהי' בבחי' הרגש פנימי יותר, והיינו שיהי' בבחי' התיישבות יותר, שאז ההתבוננות הוא בבחי' הנחה טובה ובבחי' הרגש פנימי, ונרגש גם בכחות הטבעיים כו'. ובכלל זה ג"כ שתהי' ההתבוננות בענינים השייכים לנה"ט, והיינו בההארה אלקית שבאה בבחי' התלבשות בעולמות כו', ושתהי' ההתבוננות בבחי' השגה ממש בלכושי השגה דוקא, בכדי שיהי' השגת הענין גם בהשכל הטבעי כו', וכמשנת"ל פ' רצ"ח 67 (וכאשר ההתבוננות הוא באופן כזה, זה גופא מעציר ומשקיט התפעלות הנפש מצ"ע כו', כי התפעלות הנפש עצמו הוא יותר בענינים נעלים באלקות, וכאשר אינם בלכושי השגה כו'. אך באופן הנ"ל בפ' ש"א 68, היינו כאשר הנשמה אין לה שייכות אל הגוף, הנה בד"כ אין זה בהשגה גמורה (לבד בנשמות גבוהות, שבירידתם למטה ה"ה כמו שהן למעלה ממש כו', וכמו הנשמות שנבקע עליהם הפרגוד ובאו למטה כמו שהן למעלה כו'), ומתפעל מהרגש כללות הענין האלקי כו'. ואמיתת עבודה הנ"ל היא בשכר הנשמות להתענג על הוי' כו' 66 כנ"ל). וכן בענין התשובה הוא שירגיש את הלא טוב מריחוקו מאלקות, ויהי' בהרגש פנימי, ויהי' צר לו מאד מזה כו', ואם כי זה עושה כליון בנפשו בבחי' יציאה מגדר כלי, אין זה שזהו הנוחם לנפשו, כ"א זהו בבחי' תוקף הרצוא והצמאון לאלקות כו', או בדרך בריחה שבורח מהרע ונמשך ביותר (מיט א שטארקען ציא) לאלקות כו', אבל משו"ז דוקא נעשה הסכם חזק בנפשו בקיום המצות ובעסק התורה ובהלוך בדרכי ה', ובזה דוקא ימצא נוחם נפשו כו' (וכן במה שצר לו למטה, שיש אופן כזה בתשובה, וכמ"ש במ"א 69 בענין בצר להם 70, שהעוה"ז הוא מקום צר כו', כל מגמתו וחפצו הוא להרחיב מקומו למטה דוקא, וכמו הרחיבי מקום אהלך 71, בהמשכת אוא"ס למטה ע"י עסק התורה, ובזה ירחב לו המקום וימצא עונג נפשו בזה כו').

תרפו

וכ"ז הוא מצד הנשמה, שיהי' בבחי' שייכות אל הגוף כו'. וכמו"כ הוא בגוף ונה"ט, שיהי' בבחי' כלי אל אור הנשמה, והיינו שיהי' בבחי' ביטול היש, שעיי"ז יהי' כלי אל הנשמה, ושלא יהי' בבחי' ביטול ביותר, שאז אינו בבחי' כלי, וכאלו אינו כו', וכנ"ל בפ' ש"א 72, והיינו כאשר הביטול של הגוף לא יהי' מצ"ע (שזהו שהגוף הוא כטבעו העצמי כו' כנ"ל), כ"א מה שהנשמה פועל בו הביטול ועושה אותו לכלי כו'. ובתחלה הוא מצד

(63) שלח טו, לט.

(64) שם, מ.

(65) יהושע א, ב. שם, ז. מלאכי ג, כב. וראה לקו"ת בלק

עג, א. ביאורי הזהר לאדמו"ר האמצעי קסה, א. ולאדמו"ר

הצ"צ ח"א ס"ע תכג. ח"ב ע' תתקסה. סה"מ תרט"ו ע' קמ.

תרל"ג ח"א ע' רסד. תרצ"א ע' שנט. תרצ"ג ס"ע תקמד.

(66) בהמשך לנהן בעסק התו' והמצות" דלעיל.

(67) ע' תתכג ואילך.

(68) ע' תתלד.

(69) ראה לקו"ת תצא לט, ג.

(70) תהלים קז, ו; יג; יט; כח.

(71) ישעי' נד, ב. (הפטרה דפרשתנו).

(72) ע' ותריג.

הגוף, שהוא בבחי' כלי, היינו, שאינו בבחי' יש ביותר בבחי' הגסות, כ"א הוא בבחי' ביטול היש כו', ואח"כ הנשמה פועל בו הביטול ועושה אותו לכלי ביותר כו'.

ובכללות הוא הביטול בהנשמה ובהגוף שלא יהיו כמו טבעם העצמי, הן בהנשמה, שלא יהי' בבחי' אין ביותר ובבחי' הפשטה מן הגוף, וכן בעבודתו לא יהי' לעצמו, שעיי"ז נעשה בבחי' אין יותר כו', ובהגוף, שלא יהי' בבחי' יש ביותר, רק יהי' בבחי' כלי כו', וכן כאשר הגוף ונה"ט הוא בבחי' הביטול ביותר, בכללות זהו כאשר הוא בבחי' קטנות, והוא בעצם לא בבחי' כלי, ולהיותו בבחי' הטוב, ה"ה בבחי' ביטול ביותר כו', וג"ז הוא שעומד על עצם טבעו (דהביטול שבהגוף הוא מצ"ע, לא בדרך עבודה, והוא עומד על טבעו), שאינו בבחי' כלי בעצם כו'.

קיצור. והכוונה בירידת הנשמה למטה הוא לזכך נפשו וגופו, הן בעבודה דתורה, להגביר הנה"א ולהתיש הנה"ב (ותו' לשמה הוא שכר עבודתה, וגם ליחדא קוב"ה ושכינתו בתחתונים), ובעסק המצות, לקשר הנה"ב באלקות, ובהכפי' פרטיות שבמצות (ומצוותי זהו שכר עבודתה), והן בתפלה, שהתבוננות בהתיישבות בכלי, ובהרגש פנימי, ובענינים השייכים לנה"ב, ובלבושי השגה. ובהגוף הוא שיהי' ביטול היש שלו בהדרגה, רק שיהי' כלי לאור הנשמה (והנשמה עושה אותו לכלי, ע"י שפועל בו הביטול).

(ג) **והנה** התיקון בזה באמת הוא מלמעלה, וכמו בתיקון האור והכלי שנת"ל מפ' רס"ג ואילך⁷³, שהתיקון הוא מלמעלה, להיות בחי' הביטול בהאור, שיהי' בבחי' ירידה, שזה בבחי' הנחת עצמותו, היינו טבע עצמו, ולהיות היפך טבעו כו', וכן בהכלי יהי' הביטול שיהי' בבחי' כלי לקבלה כו', וכמו"כ הוא בנשמה וגוף, שזהו מלמעלה, להיות הנשמה מאין ליש בבחי' שייכות אל הגוף, והגוף יהי' בבחי' ביטול היש להיות בבחי' כלי כו' (וכמשנת"ל פ' רצ"ד⁷⁴, שהביטול שבהכלי בעצם מהותה הוא בבחי' ביטול היש כו') (ומ"מ יכולים לפעול בזה ע"י השתדלות, והוא שתהי' ההתעסקות בבחי' התיישבות יותר ובהתרחבות כפרטי הענינים כו', וכן בענינים שנתפסים בהשגה יותר, ויהי' בלבושי השגה דוקא כו', וזה יהי' בדרך קבלת עול, אם כי קשה עליו הדבר ביותר, מ"מ יכריח א"ע כו', כי, לנשמה כזו שנת"ל פ' ש"א⁶⁸ במדרי' הא', כבד הדבר להתעסק בענינים נמוכים ובלבושי השגה, כ"א בענינים נעלים ובבחי' הפשטה כו', אך יכריח עצמו בדרך קב"ע כו', ובזה נעשה קנין בנפשו להיות בבחי' התיישבות בכלי, ותהי' עבודתו בדרך שייכות אל הגוף ונה"ט כו'. וכן בהגוף ונה"ט, לשבור הישות שלו, שיהי' בבחי' ביטול ויהי' כלי אל אור הנשמה כו', והוא ע"י הביטושים שמבטש א"ע, וכמ"ש בס"ב⁷⁵ ירעם עלי' בקול רעש ורוגז כו' ובכל מיני ביטושים כו', דמשך הזמן נשבר ישותו כו'. ובאופן הב', שהוא בבחי' ביטול ושפלות, התיקון הוא לשמח נפשו בעסק התורה, והוא שיתעסק בענינים הנעלים במדרי' אוא"ס, שזה משמח ומגביר את הנפש כו', ולעשות התרחבות הכלים ע"י תורה ומצות כו').

תרטז

ובכלל זה ג"כ הוא שהנשמה והגוף יהי' בערך זל"ז, והוא, שהנשמה שהיא גבוה במדרי' יותר בבחי' אין אלקי, ומ"מ יש בה בחי' מאין ליש כו', נותנים לה גוף גם יותר, שהוא בבחי' יש יותר, אך יש בו בחי' ביטול היש כו', ומצד מעלת הנשמה בבחי' אין, יש ככחו לתקן גם גוף הגס כו'. ונשמה שפלה ביותר, שבחי' אין שבה בבחי' מיעוט האור, בהכרח שיותן לה גוף דק ונקי, שיהי' בכח בחי' מה שבנשמה להפך חשך לאור כו', שאם יהי' לה גוף גס ביותר, והנשמה הרי היא ג"כ בבחי' יש, יפול ח"ו בתכלית הנפילה, כי אור דמ"ה מצומצם ביותר (וכ"ש כשהוא בבחי' יש כו'), והגוף גס ועב, ימשכנו לככות אורו לגמרי ח"ו.

וזוהו המדרי' הג', שהנשמה שפלה והגוף שפל, ובפרט כשיש תרתי לריעותא, דהיינו שגם הנשמה היא בבחי' יש כו' (והן כמו עכשיו בזמן עקבות משיחא, דהנשמות שפילות במיעוט היותר אחרון בבחי' מ"ה ואין דנשמה גם בראשי הדור כו', וגם הגופים רחוקים יותר מן הביטול לאין מדורות הראשונים, שהרי הראשונים היו חוזרים בתשובה ברוח נשברה במעט התעוררות מלמע', משא"כ עכשיו, שאינו מועיל כ"כ ההתעוררות, עד שהן בבחי' ישיני עפר⁷⁶ כו'). וענין ישות הנשמות וישות הגוף שיכול להוריד ח"ו, י"ל בעבודה הוא כמו האוי"ר במורגש ביותר, שלא בבחי' ביטול (ועמשנת"ל פרי"ד⁷⁷), שיכול ליפול ח"ו ברע אחר התפלה כשהולך בעניני העולם כו'. והתיקון בזה הוא שיהי' בבחי' ביטול, הן מצד הנשמה והן מצד הגוף כו'. והתיקון מלמעלה הוא, שכאשר הוא במיעוט האין האלקי, נותנים לו גוף דק, באופן שיוכל להיות העבודה כדבעי כו'.

וע"פ הנ"ל יובן מ"ש² כי תצא למלחמה, שאין³ אומרים צא אלא למי ששרוי בפנים⁷⁸. דהנה, היציאה מבפנים זהו היציאה מאצי' לבי"ע כו', דבאצי' הרי לא יגורך רע⁷⁹, ואינו שייך שם בירור ותיקון, כ"א בבי"ע כו', והבירור הוא מהמדרי' דאצי', וכמו שהאור דוקא מתקן ומאיר את הכלי כו', וע"ז צ"ל היציאה וההתגלות מאצי' לבי"ע כו'. וכמו"כ הוא בנשמות, דכל הנשמות שרשן ומקורן באצי', וכמש"א⁸⁰ נשמה שנתת בי טהורה היא כו', וכמא'⁸¹ כל נשמתא הוה קיימא בדיוקנא קמי מלכא קדישא כו', ואח"כ אתה בראת כו'⁸⁰, שירדה מאצי' לבי"ע⁸² בכדי לברר ולתקן בבי"ע, ובפרט בבירור הנה"ב וכל הדברים התחתונים כו'. וזהו דבשבת אל יצא איש ממקומו⁸³, דבשבת בורר אסור⁸⁴, וכל שולטני רוגזא ומארי דדינא כולהו ערקין ואתעברו מינה כו'⁸⁵, ואז הוא במדרי' אצי' כו'. והנה, בע"ס דאצי' יש חב"ד חג"ת נה"י, וסדר ההמשכה היא, דבתחלה נמשך בחי' נה"י ואח"כ חג"ת כו', וכמו"כ העליות הן ג"כ בסדר והדרגה, תחלה בנה"י ואח"כ בחג"ת כו'. וזהו

76 דניאל יב, ב.

77 ע' תקצד ואילך.

78 בהבא לקמן – ראה ד"ה כי תצא שבהערה 5.

79 תהלים ה, ה. לקו"ת במדבר ג, ג ואילך.

80 ברכת „אלקי נשמה" (ברכות ס, ב).

81 ראה זח"ג קד, ב. זח"א צ, סע"ב. רכו, ב. רלג, ב. זח"ב

צו, ב. זח"ג סא, ב. סה"מ תרצ"ו ע' 62.

82 ראה סידור הארז"ל במקומו. פרי עץ חיים שער

הברכות רפ"ז. לקו"ת פ' ראה כז, א.

83 בשלח טו, כט.

84 משנה שבת עג, א. גמרא שם עד, א. רמב"ם הל' שבת

פ"ח הל' יב"ג. תושו"ע ודאדה"ז אור"ח ששי"ט. וראה תו"א חיי

שרה טו, ג. בשלח סה סע"ב ואילך. הוספות לפ' תשא קיג, א.

סה"מ תר"ם ח"א ע' שצב. תרנ"ט ע' קעד. לקמן ח"ב ע' ואמה.

ע' וא"מט. ע' וא"סא.

85 זח"ב קלה, ריש ע"ב (ושם: רוגזין).

דבעליות דתפלה, תחלה הוא בחי' הודאה, מודה אני לפניך⁸⁶, הודו לה' כו'⁸⁷, דבהודאה אין בזה גילוי אור עדיין כו' (והביטול הוא בהודאה יותר בעצם ענין הביטול, כנודע, רק שאין בזה גילוי אור כו'). ואח"כ בפסוד"ז הוא ההתבוננות בהתהוות יש מאין וביטול הנבראים כו', ברוך שאמר והי' העולם כו', גדול אדונינו ורב כח כו'⁸⁸, הללו את ה' מן השמים כו'⁸⁹, שעיי"ז נעשה התפעלות המדות, ועיי"ז נעשה החקיקה מבחוץ בנה"ב⁹⁰. ואח"כ בברכת יוצר בביטול דשרפים ואופנים⁹¹, שפועל ביטול פנימי בנה"ב, מפני שזה שרשו ומקורו כו'. ואח"כ בק"ש הוא בחי' המוחין בהתבוננות דשמע ישראל⁹² וברוך שם כו'⁹³. ובשמו"ע הוא בחי' ראשו מגיע השמימה⁹⁴, שמגיע למדרי' היותר עליונה כו', וכמשי"ת כ"ז לקמן⁹⁵, והיינו, שהעבודה הוא בסדר והדרגה, הן מצד הנה"א, והן בכירור וזיכוך הנה"ב כו'. וזהו כי תצא למלחמה, שתהי' היציאה מבפנים כו', והוא בנשמה בכלל שתהי' בבחי' ירידה והמשכה כו', ותהי' ירידתה ועבודתה באופן כזה שיהי' שייך אל הגוף והנה"ב לבררם ולתקנם כו'. ואומרו ונתנו ה' אלקיך בידך, הוא הביטול דנה"ב כו', ואו' ונתנו, ל' הבטחה, מפני שזהו מלמעלה כו'. ובאמת, ב' הענינים דכי תצא למלחמה, שהוא הירידה של הנה"א להיות מאין ליש, והביטול דנה"ב להיות מיש לאין, שניהם הן מלמעלה כו', וכמשנת"ל דבאמת התיקון בכלל הוא מלמעלה, רק פרטי העבודה זהו עבודת האדם כו'. ואח"כ אומר ושבת שביו, הוא היתרון שנעשה ע"י עבודה, והוא שכר הנשמה כו', וכמו בחי' עבדי הם כו'. וזהו כי תצא למלחמה כו', דתכלית הכוונה להיות כירור ותיקון הנה"ב, ועיי"ז צ"ל היציאה של הנה"א מבפנים, ושתהי' היציאה באופן כזה שיהי' הכירור כו'. ונתנו ה' אלקיך בידך, הוא הביטול דנה"ב כו'. ועיי"ז ושבת שביו, הוא היתרון הנעשה עיי"ז להיות בחי' עבדי הם כו'.

קיצור. ותיקון הנ"ל יכול להיות ע"י השתדלות בדרך קב"ע, להיות בהתיישבות, ובענינים שנתפסים בהשגה, ומצד הגוף, לשבור החומריות, או לשמח נפשו בתורה. ובאמת הוא מלמעלה, שתהי' הנשמה מאין ליש, והגוף מיש לאין. והמדרי' הג' הוא, שהגוף גס ביותר, והנשמה היא במיעוט האין, וכ"ש כשהיא בבחי' יש, דאזי יורד ביותר, וכמו באהוי"ר במורגש ביותר, כשהגוף ונה"ב הוא בישות ביותר, הרי אינו מתבטל בזה, ואדרבא, נופל ח"ו. והתיקון, דנשמה נמוכה נותנים לה גוף דק, ונשמה שהיא בחי' אין יותר, נותנים לה גוף גס, שיש בו מ"מ ביטול היש. וזה כי תצא, יציאת הנשמה מבפנים לתקן הנה"ב, ושתהי' העבודה בסדר והדרגה, ונתנו בידך, ביטול הנה"ב, וגם ל' הבטחה.

(86) ראה סדר היום בתחילתו. ש"ע אדה"ז או"ח מהדו"ק
 (87) דברי הימים א טז, ת.
 (88) תהלים קמז, ה.
 (89) שם קמח, א.
 (90) ראה לקו"ת בחוקותי מז, ד. לעיל פ"צ (ע' רלג).
 (91) ראה לקו"ת ברכה צז, א. שה"ש לד, ב. ובכ"מ.
 (92) ואחתנו ו, ד.
 (93) פסחים נו, א.
 (94) ויצא כת, יב. וראה זח"א רסו, ריש ע"ב. ח"ג שו, ריש ע"ב. תקו"ת תמ"ה (פג, א).
 (95) פד"ש (ע' תריט ואילך).

ISBN 978-0-8266-6100-5

9 780826 661005